

REFERAT Socialudvalget_2018-21 d. 09-11-2020

Mødedato Mandag d. 09. november 2020 kl. 22:30

Mødested Udvalgsværelse 1

Indholdsfortegnelse

Meddelelser.....	3
Status for tilvejebringelse af boliger til flygtninge.....	4
Renovering af Søndermarken, genhusning og kommunal boliganvisning.....	8
Status på "Hjem til dig"-projektet.....	10
Status på Socialt frikort.....	11
Forslag til beslutning fra kommunalbestyrelsesmedlem Daniel Panduro om at lade flygtningebørn f.....	14
Rusansvarlig Ungdom - dilemmaer og proces.....	19
Røgfri generation. Status på implementeringen 2020.....	27
Forslag til Kommuneplan 2021 - Frederiksbergs plan for en bæredygtig byudvikling.....	30

Punkt 69: Meddelelser

00.22.00-P35-248-19

Sagsfremstilling

Der er ingen meddelelser under dette punkt.

Punkt 70: Status for tilvejebringelse af boliger til flygtninge

03.25.00-A00-2-19

Resume

Sagen giver en status for arbejdet med tilvejebringelse af boliger til flygtninge i kommunen. Da kommunen i 2020 og 2021 forventes kun at modtage meget få flygtninge, og da der forventes at være tilstrækkelig boligkapacitet til disse, foreslås det, at udvalgene ikke længere skal modtage status for tilvejebringelse af boliger til flygtninge.

Beslutning

Socialudvalget

1. tog den afsluttende status for tilvejebringelse af boliger til flygtninge til efterretning,
2. godkendte, at forvaltningen ikke længere forelægger status for tilvejebringelse af boliger til flygtninge, idet den aktuelle tilgang af flygtninge er meget begrænset, og boligbehovet kan dækkes gennem allerede indgåede aftaler med de almene boligorganisationer samt kommunens almindelige anvisningsmuligheder, og
3. bad forvaltningen om at forelægge en ny statussag, såfremt den af Udlændingestyrelsen udmeldte kvote for, hvor mange flygtninge kommunen skal modtage, bliver mere end 30 årligt, svarende til gennemsnittet for de sidste 4 år.

Indstilling

Social-, Sundheds- og Arbejdsmarkedsområdet henholdsvis By-, Kultur- og Miljøområdet indstiller, at udvalget

1. tager den afsluttende status for tilvejebringelse af boliger til flygtninge til efterretning og
2. godkender, at forvaltningen ikke længere forelægger status for tilvejebringelse af boliger til flygtninge, idet den aktuelle tilgang af flygtninge er meget begrænset, og boligbehovet kan dækkes gennem allerede indgåede aftaler med de almene boligorganisationer samt kommunens almindelige anvisningsmuligheder.

Sagsfremstilling

Frederiksberg Kommune har siden 2015 modtaget 351 flygtninge og 162 familiesammenførte. Forvaltningen har siden 2015 løbende, 2-3 gange årligt, forelagt status til socialudvalget (midlertidig indkvartering) og bolig- og ejendomsudvalget (varige boligløsninger) vedr. behov for og tilvejebringelse af boliger til kommunens flygtningekvote. Seneste status blev forelagt d. 25. november 2019 (socialudvalget, pkt. 112, hhv. bolig- og ejendomsudvalget, pkt. 102).

Den aktuelle status

Frederiksberg Kommune skal i kvoteåret 2020 (1. marts 2020 – 28. februar 2021) modtage 19 flygtninge, hvoraf kommunen pr. oktober 2020 har modtaget 9 flygtninge. Udlændingestyrelsen har primo oktober 2020 meddelt, at kommunen i 2021 skal modtage 1 flygtning.

Udlændinge- og Integrationsministeriet har i august 2020 udmeldt, at Danmark skal modtage i alt 200 kvoteflygtninge i 2020. Forvaltningen har fået oplyst, at Frederiksberg Kommune ikke skal modtage nogen af disse flygtninge.

Forvaltningen forventer, at kommunen i tillæg til ovennævnte tal for kommunens flygtningekvote skal modtage et antal familiesammenførte til flygtninge. I de første ni måneder af 2020 har kommunen modtaget i alt 4 familiesammenførte til flygtninge. Baseret på erfaringer fra tidligere år, forventes det, at antallet af familiesammenførte til flygtninge vil være i alt ca. 10-15 personer i 2020.

P.t. er i alt 17 personer indkvarteret i kommunens midlertidige indkvartering for flygtninge, Solbjerg. 8 af disse personer er familiesammenførte til flygtninge.

Aktuelt boligbehov

For flygtninge, som er modtaget i kommunerne efter 1. marts 2019, er der ikke længere krav om, at kommunen skal sørge for permanent boligplacering. Kommunerne skal dog fortsat sørge for midlertidig boligplacering, indtil de pågældende selv har fundet en bolig. For flygtninge, som ikke selv kan skaffe en bolig, gælder de almindelige principper og regler for løsning af kommunens boligsociale opgaver. Familiesammenførte til flygtninge har også før lovændringen i 2019 været i betragte som andre husvilde borgere – uden et retskrav på varig bolig.

Kommunen har dog siden 2016 tilrettelagt sin boligforsyning til flygtninge med udgangspunkt i en forudsætning om at tilvejebringe varige boliger til flygtninge ved hjælp af aftaler med almene boligorganisationer og private udlejere.

En del af boligkapaciteten er tilvejebragt gennem aftaler om almene nybyggerier, hvor en del af kapaciteten er reserveret til udlejning til flygtninge. To nybyggerier vil blive færdiggjort indenfor det kommende år, hvorfor behovet for boliger til flygtninge forventes at kunne dækkes af denne nyetablerede almene kapacitet. Under hensyntagen til dette, og da kommunens midlertidige indkvarteringskapacitet er meget begrænset, arbejder forvaltningen indtil videre med udgangspunkt i den hidtidige praksis for boligplacering.

Kommunen har siden 2015 lejet ejendommen Søndre Fasanvej 26, Solbjerg, af LIVSVÆRK, og anvendt ejendommen som midlertidigt indkvarteringssted for flygtninge. Siden sommeren 2019 har ejendommen ligeledes været anvendt til undervisning af nyankomne flygtninge i branchepakkeforløb. Lejekontrakten for Solbjerg udløber ultimo 2021, hvor det med de nuværende forventninger til antal flygtninge vurderes, at der ikke vil være behov for en større midlertidig indkvarteringskapacitet. Hvis det efter ophøret af lejemålet vedr. Solbjerg bliver behov for kapacitet til midlertidig indkvartering, vil der blive fundet andre løsninger, herunder midlertidig indkvartering i fx delejligheder.

Udviklingen siden 2015

Samlet er der siden 2015 anvist i alt 341 borgere til 253 boliger i kommunen, jf. oversigten i tabel 1.

Tabel 1: Boliger anvist til flygtninge 2015-2020

Boligtype	Antal boliger anvist	Antal borgere anvist
Almene boliger	150	201
Kommunale udlejningsboliger	17	26
Kommunale deleboliger etableret til flygtninge	34	44
Frederiksberg Boligfond	49	66
Øvrige (andre private udlejere)	3	4

Bemærk, at samme bolig kan tælle med mere end en gang, hvis den først anviste borger er flyttet ud, og en ny er flyttet ind.

Kommunen besluttede i 2016 en handleplan for tilvejebringelse af varige boliger til flygtninge. Handleplanen havde fire særskilte spor: 1) eksisterende anvisningsmuligheder i kommunale ejendomme, almene boliger og Frederiksberg Boligfond, 2) aftaler om ekstra anvisning med almene boligorganisationer hhv. Frederiksberg Boligfond, 3) ombygning af kommunal ejendom, 4) etablering af ny almen og privat boligkapacitet målrettet flygtninge. Størstedelen af boligerne i spor 3 og spor 4 er deleboliger, hvor 3 eller 4 flygtninge bor sammen i en bolig og deler køkken og bad.

Handleplanen og det vedvarende fokus på tilvejebringelse af boliger har sikret, at kommunen har kunnet dække boligbehovet til de modtagne flygtninge. For så vidt angår handleplanens spor 2) ekstra anvisning og 3) ombygning af kommunal ejendom er disse to spor gennemført. Behovet for boliger til de flygtninge, som kommunen p.t. har i midlertidige boliger og den forventede tilgang af flygtninge i 2020 og 2021, forventes, jf. ovenfor, først og fremmest at kunne blive dækket af aftalerne om nybyggeri af almene boliger, jf. spor 4), mens de eksisterende anvisningsmuligheder (spor 1) kun forventes anvendt i særlige tilfælde – fx hvor den pågældende boligorganisation ikke råder over relevante boliger til fx en større familie.

For projekterne med almene boligorganisationer i spor 4) er det generelt aftalt, at cirka halvdelen af kapaciteten reserveres til 100% kommunal anvisning til flygtninge og/eller andre målgrupper, som kommunen skal anviser boliger til efter nærmere aftale med boligorganisationen, se også gennemgang af de enkelte projekter nedenfor. For så vidt angår den anden halvdel af kapaciteten, er det aftalt, at der udlejes til andre beboere fra ventelisten i den almene boligorganisation. Svarende til denne anden halvdel af kapaciteten, er det aftalt, at der sker en såkaldt ”udveksling” eller engangs-anvisning af flygtninge til andre af den almene boligorganisationens boligafdelinger på Frederiksberg. Samlet set svarer denne udveksling/engangs-anvisning til, at der kan anvises boliger til flygtninge svarende til den samlede kapacitet i projekterne. Det er aftalt med de almene boligorganisationer, at en del af udvekslingen udskydes til, der er behov for boligerne til brug for kommunal anvisning, og at en del af boligerne, efter nærmere aftale mellem kommunen og boligorganisationen, kan anvendes til andre målgrupper, som kommunen skal anviser boliger til.

To projekter i spor 4 er afsluttet, mens to forventes færdiggjort inden for de kommende måneder, mens et projekt fortsat er uafklaret.

De to afsluttede projekter er Delehusene/Venligboligplus, Roskildevvej 54, hhv. ejendommen Falkoner Alle 128.

Boligafdelingen Delehusene (FFB) består af i alt 41 almene ungdomsboliger, hvoraf 38 er deleboliger for to personer, og blev ibrugtaget d. 1. december 2019. Beboerne er 39 unge flygtninge og 40 studerende, som bor i deleboliger til to personer (to flygtninge eller to studerende). De unge har før indflytning deltaget i en række workshops arrangeret i tæt samarbejde mellem kommunen og FFB, og beboerne er blevet matchet både i forhold til bofælle, men også i forhold til buddy-ordningen, hvor studerende og flygtninge er matchet med hinanden. Til boligafdelingen er i 2020 tilknyttet en boligsocial indsats, som FFB og kommunen hver bidrager til med et halvt årsværk, og som forventes videreført i 2021. Der er aftalt udveksling med op til 38 boligenheder, hvoraf 13 boliger er modtaget i forbindelse med udflytningen fra det midlertidige indkvarteringssted Nimbus. En evt. senere anvendelse af boligerne til andre målgrupper end flygtninge vil blive aftalt i tæt dialog med FFB.

Byggeriet på Falkoner Allé 128 (AAB) blev ibrugtaget d. 1. maj 2020. Fem boliger med i alt 18 boligenheder er reserveret til 100% kommunal anvisning. En af boligerne er udlejet som delebolig til tre flygtninge, mens tre af boligerne er udlejet som deleboliger til unge, som er under udslusning fra botilbud, og som i en overgangsperiode skal bo med bostøtte i deleboligerne. Den femte bolig er gennem den boligsociale anvisning udlejet til en familie. Anvendelsen af boligerne til andre målgrupper end flygtninge er aftalt efter tæt dialog med AAB. Kommunen har indtil nu modtaget én bolig i udveksling, og har aftalt med AAB, at de øvrige udvekslingsboliger anvises efter konkret forespørgsel fra kommunen mhp at sikre, at der er match mellem boligstørrelse og borgere.

De to kommende byggerier er på C.F. Richs Vej 103 hhv. Tartuhus, Sophus Francks Vænge. Projektet på C.F. Richs Vej 103 (FFB/KAB) består i byggeri af 24 almene familieboliger (FFB) og 220 private studieboliger. Det er aftalt med hhv. FFB og den private developer, at kommunen får 100% permanent anvisningsret til otte af de 24 familieboliger henholdsvis ret til anvisning af otte studieboliger for en periode på seks år. Familieboligerne kan anvendes som deleboliger til 3 personer. Evt. anvendelse af boligerne til andre målgrupper end flygtninge aftales i tæt dialog med FFB/den private udlejer. Boligerne forventes klar til indflytning i december 2020. Der er aftalt udveksling af i alt 12 boliger.

Projektet i Tartuhus (Sophus Francks Vænge) (FFB/KAB) vedrører ombygning af en tidligere dagsinstitution til otte familieboliger, hvoraf én reserveres til delebolig for tre flygtninge. Den øvrige kapacitet er aftalt ”udvekslet” med boliger i andre FFB-afdelinger. Boligen i Tartuhus forventes klar til indflytning i april 2021.

For de nye boliger på C.F. Richs Vej og i Tartuhus, forventer FFB at anvende de nybyggede boliger til midlertidig genhusning af beboere fra Søndermarken (jf. også sag pkt. 71 til Socialudvalget d. 9. november 2020). Kommunen vil få disse boliger – eller tilsvarende i andre FFB-afdelinger – stillet til rådighed for kommunal anvisning, når projektet i Søndermarken er afsluttet.

FFB har derudover mulighed for at købe den kommunale grund Søndre Fasanvej 26 med henblik på opførelse af et nybyggeri med en vis kommunal anvisning. Det oprindelige projekt, som var resultat af en konkurrence om salg af to kommunale grunde til opførelse af boliger til flygtninge, kunne ikke gennemføres inden for den budgetterede økonomi. Derfor undersøges pt mulighederne for at gennemføre projektet i regi af KABs nyetablerede byggepartnerskab.

Forvaltningens vurdering

Med den aktuelle udmelding for størrelsen af kommunens flygtningekvoter i 2020 og 2021 er behovet for tilvejebringelse af boliger til flygtninge begrænset. Boligbehovet vil kunne dækkes inden for de eksisterende aftaler med almene boligorganisationer om nybyggerier og ”udveksling” samt, i mindre omfang, kommunens almindelige anvisningsmuligheder.

Forvaltningen foreslår den baggrund, at udvalgene ikke længere modtager status for tilvejebringelse af boliger til flygtninge, men at dette selvfølgelig vil blive genoptaget, hvis flygtningesituationen ændrer sig.

Som hidtil gælder det, at række usikkerhedsfaktorer har indflydelse på flygtningesituationen i kommunen, herunder størrelsen af kommunens flygtningekvoter, inkl. for antal kvoteflygtninge, og omfanget af familiesammenføringer.

Kommunens samarbejde med de almene boligorganisationer om tilvejebringelse af boliger til flygtninge har medvirket til både en udvikling af samarbejdet og en udvikling af kommunens anvendelse af anvisningsboliger. Der arbejdes nu med udvikling af nye boformer såsom deleboliger, og med hvordan der kan sikres betalbare boliger også til andre målgrupper. I Delehusene og Falkoner Allé 128 har det vist sig både muligt og hensigtsmæssigt at blande forskellige beboere i bebyggelserne. Læringen af denne konceptudvikling vil i fremtiden blive brugt til at løse boligudfordringer for de forskellige målgrupper, som kommunen skal anvise til.

Økonomi

Sagen har ingen bevillingsmæssige konsekvenser.

Borgmesterpåtegning

nej

Behandling

Socialudvalget d. 9. november 2020

Bolig- og Ejendomsudvalget d. 23. november 2020

Punkt 71: Renovering af Søndermarken, genhusning og kommunal boliganvisning

03.10.04-A00-1-20

Resume

Beslutningen om genhusning af beboerne under renoveringen af Søndermarken betyder, at Frederiksberg Forenede Boligselskaber skal anvende en stor del af de ledigblevne boliger, som normalt tilbydes til boligorganisationens ventelister og til kommunens boligsociale anvisning, til genhusning. Forvaltningen og FFB har aftalt en proces, så genhusningen kan gennemføres, samtidigt med at kommunens behov for boliger til boligsocial anvisning tilgodeses, og så kommunen får alle de aftalte boliger.

Beslutning

Socialudvalget

1. tog forvaltningens orientering om status for arbejdet med genhusningsboliger til Søndermarken og boligsocial anvisning til efterretning,
2. anmodede om at få en årlig statusrapport for genhusning og kommunal boliganvisning og
3. indstiller, at forvaltningens orientering om status for arbejdet med genhusningsboliger til Søndermarken og boligsocial anvisning tages til efterretning.

Indstilling

Social- Sundheds- og Arbejdsmarkedsområdet indstiller, at udvalget

1. tager forvaltningens orientering om status for arbejdet med genhusningsboliger til Søndermarken og boligsocial anvisning til efterretning og
2. indstiller, at forvaltningens orientering om status for arbejdet med genhusningsboliger til Søndermarken og boligsocial anvisning tages til efterretning.

Sagsfremstilling

Beboerne i Søndermarken godkendte d. 27. august 2020 Frederiksberg Forenede Boligselskabers (FFB) plan for genoptagelse af renoveringsarbejderne og genhusning af beboerne i de to resterende blokke, efter Frederiksberg Kommunes påbud om ophør af arbejdet i juli 2020.

Beslutningen om genhusning betyder, at FFB skal anvende de fleste af boligorganisationens ledigblevne boliger til genhusning. Forvaltningen og FFB har drøftet, hvordan FFB kan gennemføre en genhusning af beboerne, samtidigt med at kommunens behov for boliger til boligsocial anvisning tilgodeses. Det forventes på den baggrund, at kommunen vil få den aftalte andel boliger til boligsocial anvisning.

FFB har oplyst, at genhusningen forventes at foregå i perioden fra oktober 2020 til november 2021, hvor beboerne fra mellem 44 og 129 lejligheder skal være genhusede. FFB regner med, at behovet for genhusningsboliger kan dækkes ved bl.a. ledigblevne boliger i FFB's øvrige afdelinger, etablering af pavilloner, boliger i andre boligorganisationer i KAB-fælleskabet samt ved anvendelse af nybyggede boliger i Tartuhus og på C.F. Richs Vej.

I henhold til Rameaftalen 2020-2023 indgået mellem kommunen og boligorganisationerne samt den individuelle udlejningsaftale med FFB, skal kommunen modtage mellem 11% og 33% af de ledigblevne boliger i FFB's afdelinger til boligsocial anvisning. Derudover har kommunen indgået aftaler med FFB om 100% kommunal anvisning til 9 af de nybyggede boliger på C.F. Richs Vej samt 1 bolig i Tartuhus. Boligerne er først og fremmest målrettet flygtninge, se også sag pkt. 70 til Socialudvalgets møde d. 9. november 2020 vedr. tilvejebringelse af boliger til flygtninge.

Der er generelt flere borgere, som godkendes til boligsocial anvisning, end der umiddelbart er boliger til rådighed. Derfor kan den boligsociale anvisning ikke udskydes til efter afslutningen af renoveringen af Søndermarken. Med henblik på at sikre, at kommunen får behovet for anvisningsboliger dækket bedst muligt, har forvaltningen aftalt med FFB, at der, indtil genhusningen af Søndermarkens beboere er afsluttet, gennemføres en såkaldt håndholdt udlejningsproces, hvor forvaltningen sammen med FFB gennemgår listen over ledige boliger i FFB og matcher de enkelte boliger med borgerne med boligbehov (genhusning eller kommunal anvisning), således at kapaciteten udnyttes bedst muligt, og at der også tages hensyn til den sociale bæredygtighed i de enkelt boligafdelinger. Udlejning af boliger til FFB's ventelister vil ske efter, at boligerne er fordelt til genhusning og kommunal anvisning. Boligerne, som anvendes til genhusning bliver frigivet til almindelig udlejning af FFB, efter renoveringen af Søndermarken er afsluttet. Det forventes, at den aftalte

proces vil sikre, at kommunen modtager relevante boliger til boligsocial anvisning, således at den boligsociale anvisning kun i meget begrænset omfang vil blive påvirket.

Et tilsvarende samarbejde mellem kommunen og FFB om håndholdt udlejning blev gennemført i 2018/2019 i forbindelse med, at byggeriet af Delehusene/Venligboligplus til flygtninge og studerende blev forsinket, samtidigt med at det midlertidige indkvarteringssted for flygtninge, Nimbus, skulle afvikles. I den forbindelse blev der aftalt en håndholdt udlejningsproces mellem kommunen og FFB, hvor FFB bistod kommunen med at tilvejebringe et antal boliger tidligere end oprindeligt aftalt med henblik på at sikre kommunen det nødvendige antal boliger til flygtninge.

Økonomi

Sagen har ingen bevillingsmæssige konsekvenser

Borgmesterpåtegning

Nej

Behandling

Socialudvalget d. 9. november 2020

Magistraten d. 23. november 2020

Kommunalbestyrelsen d. 7. december 2020

Punkt 72: Status på "Hjem til dig"-projektet

27.00.00-A00-33-19

Resume

Socialudvalget fik på mødet den 18. november 2019 (pkt. 100) forelagt sag vedrørende beslutningsforslag fra kommunalbestyrelsesmedlem Gunvor Wibroe om deltagelse i "Hjem til dig"-projektet. Det er ikke lykkedes at etablere et samarbejde med Røde Kors om projektet. Projektindsatsen udløber i marts 2021.

Beslutning

Socialudvalget udsatte sagen efter drøftelse.

Indstilling

Social-, Sundheds- og Arbejdsmarkedsområdet indstiller, at udvalget

1. tager forvaltningens orientering om status for samarbejdet med Røde Kors til efterretning og
2. godkender, at forvaltningen ikke foretager yderligere i sagen.

Sagsfremstilling

Socialudvalget fik på mødet den 18. november 2019 (pkt. 100) forelagt sag vedrørende følgende beslutningsforslag fra kommunalbestyrelsesmedlem Gunvor Wibroe om deltagelse i "Hjem til dig"-projektet. "Hjem-til-Dig"-projektet er et samarbejde mellem Røde Kors, Ungdommens Røde Kors, Hjem til Alle alliancen, Bikubenfonden og Oak Foundation Denmark. Målgruppen for projektet er unge mellem 19 og 29 år, som er hjemløse eller i risiko for at blive hjemløse. De unge får mulighed for at bo hos en frivillig vært eller værtsfamilie i 3-6 måneder. Projektindsatsen drives af Røde Kors, der screener og matcher unge og familier/værter. Socialudvalget indstillede den 18. november 2019 (pkt 100), at beslutningsforslaget blev tiltrådt under forudsætning af, at projektet kan stille med de nødvendige tilbud og ønskede at blive orienteret om status for kommunens deltagelse. Kommunalbestyrelsen tiltrådte beslutningsforslaget på mødet den 2. december 2019.

Forvaltningen bemærkede i sagen fra 18. november 2019 (pkt 100), at jf. VIVEs nationale hjemløsetælling fra 2019 er antallet af unge hjemløse Frederiksbergborgere mellem 18 og 24 år faldet fra 33 i 2017 til 24 i 2019 svarende til et fald på 27 procent. Herudover bemærkede forvaltningen, at Frederiksberg Kommune i flere år har arbejdet ud fra den evidensbaserede Housing First-tilgang med et grundlæggende fokus på, så hurtigt som muligt, at etablere permanente boligløsninger med socialpædagogisk bostøtte til unge hjemløse Frederiksbergborgere. Centralt i Frederiksberg Kommunes Housing First strategi er at sikre en bred vifte af forskellige boligtilbud, der kan imødegå de differentierede behov hos hjemløse, herunder unge hjemløse.

Som det fremgår af udvalgssagen fra den 18. november 2019 (pkt 100), ville Røde Kors gerne dengang indgå i et samarbejde med Frederiksberg Kommune, men oplyste samtidig, at det er en udfordring at skaffe tilstrækkeligt med frivillige værter. Forvaltningen anbefalede i forlængelse heraf, at der blev indgået et samarbejde med Røde Kors om Hjem-til-dig-projektet, såfremt kommunen kunne identificere unge Frederiksbergborgere målgruppen for projektet.

Der blev primo 2020 afholdt møde med Røde Kors med henblik på opstart af samarbejde. Det blev aftalt, at Røde Kors skulle fremsende oplæg til samarbejdsaftale. Forvaltningen har siden da rykket flere gang herfor uden at modtage en samarbejdsaftale fra Røde Kors.

Det anbefales, at der ikke gøres yderligere i forhold til etablering af et samarbejde. Røde Kors' indsats vedrørende Hjem-til-dig-projektet afsluttes i marts 2021.

Økonomi

Sagen har ingen bevillingsmæssige konsekvenser.

Borgmesterpåtegning

Nej

Behandling

Socialudvalget 9. november 2020

Punkt 73: Status på Socialt frikort

00.15.10-G01-2-19

Resume

Sagen omhandler en status på udmøntningen af det sociale frikort i Frederiksberg Kommune og forslag til videre handling. Det sociale frikort er en toårig forsøgsordning, der trådte i kraft den 1. januar 2019. Med ordningen får udsatte borgere mulighed for at tjene op til 20.000 kr. skattefrit pr. kalenderår ved ordinært og ustøttet arbejde, uden at indtægten fradrages i forsørgelsesydelse eller andre indkomstafhængige offentlige ydelser.

Beslutning

Socialudvalget

1. tog orientering om status på socialt frikort samt anbefalinger til videre handling til efterretning,
2. sender status på det sociale frikort til orientering i Udsatterådet og
3. godkender, at der sendes brev med opfordring vedr. brug af ordningen til de i sagen nævnte aktører samt til relevante kommunale institutioner.

Indstilling

Social-, Sundheds- og Arbejdsmarkedsområdet indstiller, at udvalget

1. tager orientering om status på socialt frikort samt anbefalinger til videre handling til efterretning og
2. sender status på det sociale frikort til orientering i Udsatterådet

Sagsfremstilling

Baggrund

Den 25. marts 2019 blev socialudvalget orienteret om udmøntningen af det sociale frikort i Frederiksberg Kommune (socialudvalget pkt. 30). På den baggrund anmodede socialudvalget om at få en statusrapport i løbet af det 1. halvår 2020. Grundet corona er statusrapporten blevet udskudt og forlægges således i efteråret 2020.

Det sociale frikort er en toårig forsøgsordning, som trådte i kraft den 1. januar 2019. Det sociale frikort skal give de mest udsatte borgere i samfundet bedre muligheder for at deltage i og bidrage til samfundets fællesskaber samt opleve værdi i hverdagen. Samtidig kan det sociale frikort tilskynde virksomheder til at tage socialt ansvar i lokalområdet og få hjælp til mindre opgaver, som de i dag måske mangler folk til.

Med ordningen får udsatte borgere mulighed for at tjene op til 20.000 kr. skattefrit pr. kalenderår ved ordinært og ustøttet arbejde for virksomheder, offentlige myndigheder m.v., uden at indtægten fradrages i forsørgelsesydelse eller andre indkomstafhængige offentlige ydelser. Det sociale frikort er således en social indsats med en tæt kobling til beskæftigelsesområdet. Ordningen åbner op for nye muligheder, og for at socialt udsatte kan være en del af arbejdsfællesskabet på egne vilkår og tjene egne penge.

Målgruppen for det sociale frikort er socialt udsatte borgere (fx pga. hjemløshed eller misbrug) med særlige sociale problemer, herunder psykiske vanskeligheder (fx angst eller depression), som opfylder betingelserne for at modtage hjælp eller støtte efter voksenreglerne i serviceloven. Det er desuden en forudsætning, at borgerne ikke har været under ordinær uddannelse eller haft en arbejdsindkomst på over 10.000 kr. inden for det seneste år.

Det sociale frikort er en forsøgsordning med udløb i udgangen af 2020. Aktuelt har regeringen fremsat et lovforslag om at forlænge forsøgsordningen med et år. Vidensgrundlaget for forslaget om forlængelse udgøres blandt andet af Ankestyrelsens rapport 'Evaluering af det sociale frikort', som blev udgivet i april 2020 med henblik på at opnå en helhedsforståelse af ordningens muligheder, effekter og barrierer. Denne er vedlagt som bilag 1. De kommunale og private aktører samt de borgere der har medvirket til Ankestyrelsens evalueringsrapport peger entydigt på, at ordningen bør forlænges eller permanentliggøres. Yderligere pointer fra evalueringen fremhæves senere i sagsfremstillingen.

Status for det sociale frikort

I Frederiksberg Kommune er der gjort en særlig indsats for at sikre, at det sociale frikort når ud til de udsatte borgere, der er i målgruppen for et socialt frikort. Derfor har Frederiksberg Kommune placeret visitationen til det sociale frikort hos de fremskudte sagsbehandlere i Socialafdelingen. Dette har virket positivt, da de fremskudte sagsbehandlere er i direkte kontakt med målgruppen og ofte har et kendskab til borgerens situation og forløb. De fremskudte sagsbehandlere er med til at sikre en hurtig og smidig visitation, hvilket erfaringer fra andre kommuner påpeger som afgørende for at ordningen

lykkes. Borgere visiteres til det sociale frikort på baggrund af en konkret individuel vurdering af, om pågældende opfylder kriterierne.

Der er gjort en målrettet indsats for at udbrede viden om det sociale frikort og formidle de gode muligheder ordningen åbner op for. De fremskudte sagsbehandlere har gjort det nemt at ansøge om et socialt frikort ved at uddele informationsmateriale der, hvor de udsatte borgere opholder sig. Derudover er der afholdt orienteringsmøder om det sociale frikort og indgået dialog med medarbejdere på de steder, hvor målgruppen opholder sig. De fremskudte sagsbehandleres opsøgende arbejde understøtter, at socialt udsatte borgere får søgt det sociale frikort trods deres udsatte position, der ofte kan gøre, at de har svært ved at forstå ordningen og derved ansøge om frikortet. Det Sociale Frikort befinder sig i krydsfeltet mellem Socialafdelingen og Arbejdsmarkedsafdelingen. Derfor har de fremskudte sagsbehandlere i Socialafdelingen et samarbejde med sagsbehandlere i Arbejdsmarkedsafdelingen, herunder de fremskudte sagsbehandlere i Jobcenter. Samarbejdet er etableret i form af informationsmøder og videndeling omkring borgere med et socialt frikort. Der er fundet gode løsninger i det tværgående samarbejde, hvor virksomhedskonsulenterne løbende har været med til at fremfinde konkrete jobs og matche borgere med disse. De fremskudte sagsbehandlere i Arbejdsmarkedsafdelingen har således det beskæftigelsesrettede fokus, og samarbejdet er et vigtigt led i at understøtte borgerens vej til arbejdspladsen.

De fremskudte sagsbehandlere har afholdt informationsmøder på en række institutioner herunder jobcentret, ungecentret, Frederiksberg Kommunes Rådgivningscenter, Café Paraplyen, Herberget Lærkehøj og Lindevangen, Hjemløseindsatsen, Psykiatrisk gadeplansteam og internt i Socialafdelingen blandt andet i Integreret Psykiatri.

I Frederiksberg Kommune har 19 borgere fået visiteret det sociale frikort, mens 7 har fået afslag. Baggrunden for afslagene har været at borgeren enten ikke opfyldte beskæftigelseskravet (2 borgere), havde tjent mere end 10.000 kr. det seneste år (2 borgere) eller ikke opfyldte målgruppen for ydelser efter servicelovens afsnit fem (3 borgere).

Ud af de 19 borgere der er bevilliget det sociale frikort, har 3 borgere i alt været i beskæftigelse gennem ordningen i 2019 og 2020. Det er ikke muligt for de fremskudte sagsbehandlere at afdække, hvor borgerne har været i beskæftigelse, men de ved, at det er på arbejdspladser, hvortil borgerne i forvejen er eller har været tilknyttet eksempelvis i form af virksomhedspraktik.

Særlige udfordringer

Som den foreløbige status indikerer, er der iværksat en solid indsats i Frederiksberg Kommune i forhold til at nå ud til de udsatte borgere, der er i målgruppen for et socialt frikort. I praksis viser sig dog en udfordring, når borgeren skal anvende sit frikort og selv skal finde et job.

På landsplan tegner sig samme billede som på Frederiksberg. Socialstyrelsens opgørelse viser at 2.438 borgere er blevet visiteret til et socialt frikort. Herudaf har 770 borgere haft en eller flere ansættelser på det sociale frikort. Oprindeligt blev det skønnet, dog med en betydelig usikkerhed, at 4.000 borgere årligt ville anvende det sociale frikort og at disse borgere ville være langt fra arbejdsmarkedet (Ankestyrelsens evaluering af det sociale frikort).

Ankestyrelsens evalueringsrapport viser, at der er behov for klarhed om, hvem der har ansvaret for at matche borgere der har fået tildelt socialt frikort med en potentiel arbejdsgiver. Lovgivningen har ikke for nuværende placeret et ansvar for denne opgave hos hverken kommuner eller andre aktører, og der er således ikke afsat økonomi til en kommunal indsats til at understøtte borgere med et socialt frikort i at komme i beskæftigelse. Både Ankestyrelsens evalueringsrapport og erfaringer fra andre kommuner peger på, at de borgere der er i målgruppen for det sociale frikort er udsatte i en grad der gør, at de ikke har overskud, ressourcer, netværk eller viden til at finde job på egen hånd.

Det tyder således på, at der er behov for en større indsats i forhold til at bygge bro mellem borgere med et socialt frikort og arbejdsmarkedet. De foreløbige erfaringer understreger således behovet for at styrke den håndholdte indsats i form af hjælp til kontakt til arbejdsmarkedet og identificering af relevante småjobs, der matcher borgerens evner og ressourcer.

Anbefalinger til videre handling

Følgende er med forbehold for den politiske beslutning om en evt. forlængelse af det sociale frikort, som udløber 2020. Regeringen har pt. lagt op til en forlængelse af det sociale frikort som en forsøgsordning med en 1 årig forlængelse til udgangen af 2021.

Erfaringer fra Ankestyrelsens evalueringsrapport peger på, at både borgere og kommuner oplever et stort potentiale i et etableret samarbejde med lokale frivillige sociale foreninger om at udbrede kendskabet til det sociale frikort blandt virksomheder og ad den vej fremskaffe småjobs til målgruppen for det sociale frikort. Evalueringsrapporten fremhæver erfaringer fra projektet ”Socialt Frikort Vesterbro” (et projekt Mændenes Hjem, Reden og Brugernes Akademi er gået sammen om), hvor det er lykkedes at få flere af de mest udsatte borgere i småjobs gennem det sociale frikort. Hovedparten af de virksomheder, som har ansat borgere med socialt frikort i København er private virksomheder.

Samtidig udfylder de frivillige sociale foreninger en vigtig rolle i forhold til at støtte brugerne og fx hjælpe med modet til at tage et arbejde - og få en god succesoplevelse med at være i job.

På denne baggrund anbefales det, at der fremadrettet sættes fokus på at styrke et strategisk samarbejde med frivillige foreninger om at agere bindeled fra borger til virksomheder samt til udbredelse af kendskab til ordningen i lokalsamfundet, herunder aktivt motivere lokale virksomheder til at engagere sig i det sociale frikort og hermed gøre det muligt for nogle af de mest socialt udsatte at få en fod ind på arbejdsmarkedet på egne præmisser.

Projektet Socialt frikort peger også på, at den administrative del fylder mindre, end hvis den jobrettede indsats lå i kommunalt regi. Dette har en positiv effekt, da virksomheder i højere grad er åbne for at ansætte en borger med socialt frikort, når det ikke fører en tung administration med sig. Yderligere har det værdi at lokale frivillige foreninger og organisationer har tætte relationer til borgerne samt virksomheder og organisationer i lokalmiljøet. Det gør det nemmere at lave opsøgende arbejde og gennem dialog at afdække, hvilke arbejdspladser der har brug for specifik arbejdskraft. Det er givet muligheder for at sikre det rigtige match mellem borgere og virksomheder og således et godt fundament for flere ansættelser via det sociale frikort.

Ankestyrelsens evalueringsrapport og projektet Socialt Frikort Vesterbro understreger det sociale frikorts betydning for både borgere og virksomheder. Borgere oplever et løft i selvfølelsen ved at arbejde og bidrage på arbejdsmarkedet. I Ankestyrelsens evalueringsrapport peges der også på, at et job med frikort kan være med til at mindske misbrug hos de mest udsatte eller forebygge yderligere udsathed. For virksomhederne kan det også være en fordel at ansætte en borger med et socialt frikort. En ansættelse kan eksempelvis være med til at forbedre virksomhedens CSR-profil (Corporate Social Responsibility). Derudover ser særligt små, private virksomheder en god mulighed for fleksibel arbejdskraft på mindre forpligtende vilkår, hvor de får arbejdskraft til opgaver, som virksomhedens faste medarbejdere ikke altid har tid til at løse. Der er således tale om en positiv effekt til gavn for alle i lokalområdet.

Med afsæt i gode samarbejdserfaringer mellem kommune og civilsamfund for at lykkes med alle led i det sociale frikort har forvaltningen været i dialog med Kirkens Korshærs Sociale Vaskeri omkring et muligt samarbejde med Frederiksberg Kommune om det sociale frikort. Det Sociale Vaskeri har gode kontakter til virksomheder i lokalområdet og har god erfaring med arbejdet med udsatte borgere og beskæftigelse. De har således gode forudsætninger for at facilitere en effektiv matchmaking mellem borgere og virksomheder. Det Sociale Vaskeri har på den baggrund søgt midler fra Frederiksberg Kommunes §18-pulje (servicelovens § 18 vedr. Kommunalbestyrelsens forpligtelse til samarbejde med lokale foreninger og organisationer) til et pilotprojekt i første halvår af 2021, hvor de understøtter deres frivillige medarbejdere i at agere brobyggere mellem socialt udsatte borgere med et socialt frikort og relevante virksomheder. Der vil være tæt dialog med Socialafdelingens fremskudte sagsbehandlere som fortsat varetager visitationsdelen med tæt kontakt til målgruppen. Det skal bemærkes at lederen af Kirkens Korshærs Sociale Vaskeri er repræsenteret i Udsatterådet. Sag om 'Fordeling af puljen for frivilligt socialt arbejde i henhold til servicelovens §18 for 2021' (pkt. 82) forelægges socialudvalget den 23. november.

Udover et styrket samarbejde med frivillige foreninger om det sociale frikort ser forvaltningen et behov for at udbrede kendskabet til ordningen i lokalsamfundet i form af en tydelig politisk opbakning og opfordring til, at frivillige lokale foreninger er opmærksomme på det sociale frikort og dens muligheder og således ansætter borgere med socialt frikort eller henviser og hjælper borgere, de er i kontakt med, til at søge et socialt frikort. Der vil blive afsendt et brev til Frivillighedsforum og andre lokale forum, hvor der opfordres til at foreninger, organisationer og virksomheder tager ordningen til sig. I brevet kan indgå anbefalinger og gode outputs for både virksomhed/organisation samt borger på baggrund af Ankestyrelsens evalueringsrapport og gode erfaringer fra andre kommuner.

Økonomi

Ingen

Borgmesterpåtegning

Nej

Behandling

Socialudvalget den 9. november 2020

Bilag

Evaluering af det sociale frikort - Ankestyrelsen

Punkt 74: Forslag til beslutning fra kommunalbestyrelsesmedlem Daniel Panduro om at lade flygtningebørn få en god start på Frederiksberg

15.40.00-A00-1-20

Resume

Kommunalbestyrelsen oversendte den 24. august 2020 forslag til beslutning fra kommunalbestyrelsesmedlem Daniel Panduro om at lade flygtningebørn få en god start på Frederiksberg. I sagen gennemgås Frederiksberg Kommunes erfaringer fra tidligere modtagelse af uledsagede flygtningebørn og unge under 18 år samt mulighederne for at stille en bolig til rådighed for flygtninge over 18 år. Endvidere orienteres om tiltag, der kan hjælpe med integrationen.

Beslutning

Socialudvalget tog sagen til efterretning.

Indstilling

Børneudvalget indstiller, at udvalget tager sagen til orientering.

Sagsfremstilling

På kommunalbestyrelsens møde den 24. august 2020 blev det besluttet at sende forslag til beslutning fra kommunalbestyrelsesmedlem Daniel Panduro om at lade flygtningebørn få en god start på Frederiksberg til behandling i socialudvalget. Da beslutningsforslaget ressortmæssigt primært hører under børneudvalget behandles beslutningsforslaget i dette udvalg og det foreslås, at udvalget oversender sagen til orientering i socialudvalget (anvisning af boliger generelt) og arbejdsmarkeds- og uddannelsesudvalget (integration af flygtninge).

Forslag til beslutning er følgende:

"Enhedslisten ønsker, at Frederiksberg Kommune modtager et antal, fx 10, uledsagede flygtningebørn og -unge under 25 år, som efter at være tildelt flygtningestatus (asyl) bosættes på Frederiksberg.

Derfor:

1. Opfordres borgmesteren til at rette henvendelse til fagministeren med henblik på at gøre det muligt for Frederiksberg at tilslutte sig initiativet fra en række europæiske byer om at tage imod uledsagede flygtningebørn fra flygtningelejre i Grækenland i regi af "Eurocities Solidarity Cities Initiative".

2. Bedes forvaltningen undersøge, hvordan børnene/de unge kan tildeles en bolig, fx i et botilbud eller privat indkvartering. Kommunalbestyrelsen ønsker at sikre børnene/de unges muligheder for at få en god start på Frederiksberg. Det kan fx ske ved at barnet/den unge får en kontaktfamilie i byen, som kan understøtte den unge i sit nye liv på Frederiksberg. Forvaltningen bedes derfor vurdere, hvorledes dette kan ske via kendte ordninger som pleje/aflastningsfamilier og/eller ved at inddrage borgere via civilsamfundet.

Baggrund:

Forslaget stilles i kølvandet på den håbløse situation, der hersker for flygtende mennesker, der befinder sig indenfor EU's grænser. Især i overfyldte flygtningelejre i Grækenland og ved den græsk/tyrkiske grænse. Her lever flygtninge under uværdige og forfærdelige forhold, og blandt flygtningene er en stor gruppe uledsagede flygtningebørn.

De uledsagede flygtningebørn udgør en særligt sårbar gruppe, og de har brug for hjælp. Det er desværre ikke lykkedes at løse denne krise på regeringsniveau, og bystyrene i 10 europæiske storbyer, deriblandt Barcelona og Amsterdam, har derfor nu tilbudt deres hjælp til EU. Byerne har i regi af "Eurocities Solidarity Cities Initiative" henvendt sig til EU den 22. april med et ønske om at samarbejde med nationale og europæiske myndigheder for at tilbyde uledsagede flygtningebørn et hjem og en tilværelse. Senest har Københavns Kommune vedtaget, at de også ønsker at tilslutte sig initiativet og tage mod et antal uledsagede flygtningebørn.

Asylsystemet har ansvaret for barnet/den unge frem til asyl er tildelt. Herefter skal flygtningen starte en ny tilværelse som borger i Danmark.

Frederiksberg Kommune er en såkaldt næsten-0-kommune, som næsten ikke modtager flygtninge. Frederiksberg er en by præget af fællesskab, mangfoldighed og et rigt foreningsliv og stærkt civilsamfund, og Frederiksberg kan derfor blive et godt sted at starte et nyt kapitel for et uledsaget flygtningebarn/ung."

Beslutningsforslaget vedrører uledsagede flygtningebørn under 18 år og unge flygtninge i alderen 18 til 25 år. I nedenstående sagsfremstilling gennemgås de muligheder, der er for at hjælpe henholdsvis uledsagede flygtningebørn under 18 år og unge flygtninge i alderen 18 til 25 år. Spørgsmålet om hjælp til uledsagede flygtningebørn under 18 år hører under børneudvalgets ressort, mens spørgsmålet om, hvordan unge flygtninge i alderen 18 til 25 år kan tildeles bolig og inddrages i civilsamfundet, hører under socialudvalgets ressort.

Uledsagede flygtningebørn under 18 år

Indsatsen i familieafdelingen

Frederiksberg Kommune modtog i perioden fra 1. september 2012 og frem til ultimo marts 2017 61 uledsagede flygtninge børn og unge under 18 år. De uledsagede flygtninge var i alderen 8 til 17 år på ankomsttidspunktet, hvor de blev tildelt ophold i Frederiksberg Kommune. Børnene og de unge kom fra følgende lande: Afghanistan, Eritrea, Syrien, Somalia, Marokko, Iran, Uganda og Etiopien.

Frederiksberg Kommune har ikke modtaget uledsagede flygtningebørn og -unge under 18 år siden foråret 2017, og familieafdelingen har i dag afviklet samtlige af de tilbud, hvis primære funktion var målrettet modtagelsen af denne afgrænsede målgruppe.

Der er dog fortsat viden og erfaring i forhold til målgruppen hos familieafdelingens integrationssagsbehandlere og i familieafdelingens lokale tilbud, der blandt andet bistod med relevante observationer af børnene og de unge i forbindelse med at gennemføre den lovpligtige § 50 undersøgelse, samt i forhold enkeltstående længerevarende anbringelser. Derudover foreligger der også en vis erfaring med etablering af samarbejde med frivillige vedr. eksempelvis støtte til skole og uddannelse, venskabsfamilier mv.

Børn under 18 år, der kommer til Danmark uden forældre eller værge og søger asyl, omtales som ”uledsagede mindreårige asylansøgere”. Alle uledsagede flygtninge børn/unge tildeles i forbindelse med deres ophold i Frederiksberg Kommune en værge.

Da de er uledsagede, og derfor ikke har en forældremyndighed i landet, er de omfattet af servicelovens bestemmelser i lighed med alle andre børn og unge under 18 år, der har lovligt ophold i landet, som ikke har en forælder, der kan tage vare på dem omsorgsmæssigt og økonomisk.

Det betyder i praksis, at der skal udarbejdes en socialfaglig undersøgelse jf. servicelovens bestemmelser, der blandt andet skal tage stilling til hvilken anbringelsesform, der bedst tilgodeser deres individuelle personlige, fysiske, psykiske, uddannelsesmæssige, sociale og fremadrettede behov bedst muligt.

I forbindelse med modtagelsen af uledsagede flygtningebørn og -unge under 18 år vil det være det konkrete barn eller den unges umiddelbare behov, der lægges til grund for valg af anbringelsessted. Det vil være den aktuelle viden vedr. deres individuelle personlige, fysiske, psykiske, uddannelsesmæssige, sociale kompetencer og udfordringer, der vil danne grundlag i forhold til valg af anbringelsessted, mens den lovpligtige § 50 undersøgelse foretages inden for de første 4 måneder af barnets/den unges ophold i Frederiksberg Kommune. Herefter kan der træffes beslutning om valg af evt. nyt anbringelsessted og øvrige foranstaltninger.

I forhold til at imødekomme en eventuel mindre gruppe af nye uledsagede flygtningebørn og -unges behov for et anbringelsestilbud, kan der gøres brug af Frederiksberg Kommunes aktuelle anbringelsessteder, der alle tidligere har bidraget i løsningen af opgaven over for uledsagede børn og unge under 18 år.

Børnene og de unge vil kunne visiteres til et af nedenstående tilbud i forhold til deres alder og deres umiddelbare støttebehov på baggrund af den aktuelle viden fra asylfasen og udlændingemyndighedernes behandling af sagen i forhold til, hvad der vurderes at kunne tilgodese deres individuelle personlige, fysiske, psykiske, uddannelsesmæssige, sociale og fremadrettede behov bedst muligt i en undersøgelsesfase.

- 0 til 14 årige anbringes på Bülowvej for Børn og Familie, stuen th. med henblik på at udarbejde udredningsrapport og valg af fremtidig placering og integrationsforløb.
- 14 til 17 ½ årige anbringes på Ungdomspensionen Jens Jessens Vej, mens familieafdelingen gennemfører en § 50 undersøgelse med henblik på og valg af fremtidig placering og integrationsforløb.
- 16 ½ til 17 ½ årige anbringes Ungdomscenter Allégårdens hybelværelser.
- 17 ½ årige placeres i et tilbud i et tæt samarbejde med voksenområdet. Familieafdelingen har ansvaret for den unge indtil det fyldte 18. år, da det er lov om social services kapitel 11, særlig støtte til børn og unge, der er gældende for unge uledsagede under 18 år.

På baggrund af den udarbejdede § 50 undersøgelse kan den aktuelle anbringelse fortsætte i et af ovenstående tilbud, eller på baggrund af ny viden om barnet/den unge erstattes af et af nedenstående tilbud, når det i højere grad kan understøtte barnet/den unges behov for udviklingsstøtte og omsorg.

- Netværksplejefamilie hos familie eller øvrigt netværk, der eventuelt allerede har ophold i Danmark.
- Plejefamilie – forudsætter at barnet/den unge er i stand til at kommunikere på dansk eller engelsk eller at plejefamilien behersker barnets/den unges modersmål.
- Efterskole – forudsætter at den unge kan skrive og tale dansk på et vist niveau.
- Kostskole – forudsætter at den unge kan skrive og tale dansk på et vist niveau.
- Andet døgntilbud – institution, opholdssted – for børn og unge der har behov for fx behandling, døgnoptagelse, tæt voksenkontakt.

Der ydes 100 % statsrefusion for de anbringelsesforanstaltninger, kommunen iværksætter jf. Lov om social service over for uledsagede mindreårige flygtningebørn, indtil barnet fylder 18 år, eller barnets forældre får tildelt opholdstilladelse. Hvis den uledsagede unge flygtning ved det fyldte 18. år er omfattet af servicelovens efterværnregler, ydes der refusion for iværksættelse af forebyggende foranstaltninger inden for den 3 årige integrationsperiode, der tæller fra den dato den unge har fået opholdstilladelse i Danmark. Er der fortsat behov for en anbringelse, jf. efterværnsbestemmelser, afholdes udgiften af Frederiksberg Kommune. Hvis den uledsagede har indgribende fysiske/psykiske handicap er der livslang refusion, når der er behov for anbringelse i døgntilbud/botilbud før og efter det fyldte 18 år.

Uledsagede flygtningebørn og -unge under 18 år har i forbindelse med, at de får opholdstilladelse, mulighed for at søge om familiesammenføring med deres familie (forældre og søskende). Hvis ansøgningen imødekommes, og forældrene får opholdstilladelse, er det som udgangspunkt hensigten, at barnet skal hjemgives, og forældrene overtager forsørgelsen og omsorgen. Frederiksberg Kommune har i familiesammenføringssager ansvar for at modtage familien, og yde den nødvendige støtte jf. gældende lovgivning, hvilket også gælder i forhold til familiesammenføring med søskende over og under 18 år.

De uledsagede flygtninge børn og unge, som Frederiksberg Kommune tidligere har modtaget, havde en meget forskellig baggrund, og flere talte ikke andet sprog end deres modersmål. De havde ofte ikke opholdt sig i Danmark mere end en måned, før de fik meddelt asyl, og havde derfor et meget spinkelt eller intet netværk i Danmark og følte sig ofte meget ensomme, isolerede og usikre på fremtiden. Udover de manglende dansk kundskaber havde de stort set ingen viden om det danske samfund hverken strukturelt eller kulturelt.

Der er udarbejdet ca. 20 studier af uledsagede flygtningebørn, alle udenlandske, men disse viser samstemmende, at mange af de uledsagede flygtningebørn har psykiske problemer i form af især PTSD, angst og depression. Forekomsten af disse tre lidelser varierer mellem 20 % og 47 % i de forskellige studier (Dittmann & Jensen, 2010). Når forekomsten varierer så meget, skyldes det især divergerende metoder i de forskellige studier, samt at de er udført på forskellige grupper af børn (fx fra forskellige oprindelseslande). I forhold til risikofaktorer ser det ud til, at blandt andet antallet af oplevede traumer og leveforhold i modtagelandet har betydning for udviklingen af PTSD.

Familieafdelingen konstaterede ligeledes, at en stor del af de børn og unge, der havde flygtet alene, havde været udsat for traumatiske oplevelser, der krævede en særlig indsats, efter de var ankommet til Frederiksberg Kommune. Dertil kom, at en stor del af børnene og de unge bekymrede sig meget for deres familier, der fortsat var i hjemlandet, eller var forsvundet - noget der generelt påvirkede deres hverdagsliv her i Danmark, og som de løbende havde behov for støtte til at bearbejde.

Skoletilbud til flygtninge

Frederiksberg Kommunes skolevæsen har relativ stor erfaring i at tilbyde undervisning for flygtninge i form af modtagehold og modtageklasser. Det vil derfor være muligt at bygge videre på disse erfaringer og anvende de kompetencer, som er oparbejdet.

Elever i alderen 6 til 13 år placeres i modtagehold med op til 7 elever pr. hold. Eleverne modtager undervisning i dansk som andetsprog i 45 procent af tiden og i de resterende 55 procent af tiden følger eleven undervisningen i den almindelige danske klasse på klassetrinnet.

Elever, der ved ankomst til Frederiksberg, er 13 eller derover, som har vanskeligt ved at nå at lære tilstrækkeligt meget dansk til at kunne gå til eksamen i 9. klasse indskrives i den udvidede modtageklasse. Frederiksberg Kommune benytter sig ud over egne tilbud også af to eksterne tilbud til elever i alderen 16 til 18 år, som visiteres til modtageklasser. De to eksterne tilbud er Ungdomsskolen i Hindegade i Københavns Kommune og Ungeklasse på SPEAK på Hellerup

Sprogcenter. Der arbejdes i alle tilbuddene henimod, at eleven kan gå til eksamen i et eller flere fag, når eleven er parat til det.

Der har erfaringsmæssigt generelt været størst succes i forhold til yngre børns skolegang, idet ældre børn/unge har meget vanskeligt ved at oparbejde tilstrækkelige danskundskaber til at kunne følge med i skolen, ligesom de ofte har mistet adskillige års skolegang. Udfra et rent skolefagligt perspektiv vil det derfor være en fordel, hvis evt. yderligere flygtningebørn er så unge som muligt.

Frederiksberg Kommune er forpligtet til at give flygtninge under 18 år et skoletilbud. Der gives ikke særskilt refusion til kommunerne for udgifterne til dette skoletilbud eller til modtageklasser/-hold eller specialundervisning. Flygtninge har ofte specialpædagogiske og/eller socialpædagogiske udfordringer, hvorfor et øget antal forventeligt vil medføre udgifter hertil.

Et øget antal elever vil øge antallet af modtagehold/-klasser og øge antal og andel af tosprogede / elever med anden etnisk baggrund end dansk på skolerne. Det vil også på nogle klasser være vanskeligt at oprette modtagehold, da der ikke er fysisk plads hertil. Derfor vil sådanne hold typisk skulle oprettes, hvor der er plads.

I skoleåret 2020-2021 visiteres der til modtagetilbud på følgende skoler: Skolen på Grundtvigsvej, Skolen på Duevej, Skolen ved Søerne, Skolen på Bülowvej og Skolen på Nylandsvej (afd. Lollandsvej). Desuden fortsætter et enkelt modtagehold på Lindevangskolen, men nye elever kan ikke visiteres hertil. Sent ankomne elever (over 13 år) visiteres til udvidet modtageklasse på Skolen på Nylandsvej (afd. Lollandsvej). Der visiteres elever til modtagehold på følgende skoler /klassetrin, hvor der er plads:

- Skolen på Grundtvigsvej (0.-2.kl., evt. 3.kl.)
- ?Skolen ved Søerne (0.-3.kl.)
- ?Skolen på Duevej (0.-5.kl.)
- ?Skolen ved Bülowvej (0.-5.kl.)
- ?Skolen på Nylandsvej – afd. Lollandsvej (6.kl.)

Der visiteres elever til den udvidede modtageklasse på:

- ?Skolen på Nylandsvej (afd. Lollandsvej) (7.-9.kl.)

Enkeltintegrering på 10.kl.

- ?I ganske særlige tilfælde kan enkeltintegreres elever med tilstrækkelige skoleforudsætninger til 10.kl. på Tre Falke Skolen.

Frivillige indsatser

Ud over de kommunale indsatser findes der en række frivillige indsatser på Frederiksberg, som henvender sig til børn og unge med særlige sociale behov. Et eksempel er Børns Voksenvenner Hovedstaden, som tilbyder en voksenven til ensomme og sårbare børn i alderen 6-12 år. Derudover er der en række indsatser generelt til børn og unge på Frederiksberg herunder i regi af foreninger og organisationer der modtager § 18 midler samt i regi af projekter i integrationshandleplanen 2020, der tilbyder sociale og sundhedsfremmende aktiviteter, så alle børn og unge kan få et bredt socialt netværk.

Flygtninge over 18 år

Alle nyankomne flygtninge over 18 år skal deltage i et integrationsprogram og en beskæftigelsesrettet indsats. Unge flygtninge over 18 år kan få støtte af en uddannelsesvejleder fra Ungecenteret, når de modtager danskuddannelse som led i deres integrationsprogram. I regi af målgruppeplanen 'Unge godt på vej' foregår desuden et samarbejde mellem ungecenteret og den boligsociale indsats om at motivere og fastholde unge over 18 år i beskæftigelse eller uddannelse.

Flygtninge over 18 år indkvarteres ved ankomst til kommunen på et midlertidigt indkvarteringssted. For flygtninge, der er ankommet til kommunen efter 1. marts 2019, er kommunen ikke forpligtet til at anvise en permanent bolig. Kommunen skal dog fortsat sørge for midlertidig indkvartering, indtil de pågældende selv har fundet en bolig. For flygtninge, som ikke selv kan skaffe en bolig, gælder dermed de almindelige principper og regler for løsning af kommunens boligsociale opgaver. Familiesammenførte til flygtninge har også før lovændringen i boligsammenhæng været at betragte som andre husvilde borgere – uden et retskrav på varig bolig. Kommunen har siden 2016 tilrettelagt sin boligforsyning til flygtninge med udgangspunkt i en forudsætning om en forpligtelse til at tilvejebringe varige boliger til flygtninge.

Som nævnt ovenfor kan flygtninge søge om familiesammenføring. Det er erfaringen, at uledsagede unge, som har søgt, før de fyldte 18, i højere grad end de, der søger, efter de fylder 18, får godkendt familiesammenføringen.

Økonomi

Udgifterne til at modtage et antal uledsagede flygtningebørn og unge under 25 år vil afhænge af flygtningenes alder og deres individuelle behov for hjælp og støtte.

Borgmesterpåtegning

Nej

Behandling

Børneudvalget, socialudvalget, arbejdsmarkeds- og uddannelsesudvalget, magistraten, kommunalbestyrelsen

Historik

Indstilling 26. oktober 2020, pkt. 91:

Børne- og ungeområdet indstiller,

1. at udvalget tager stilling til, hvorvidt der skal rettes henvendelse til Udlændinge- og Integrationsministeren med henblik på at gøre det muligt for Frederiksberg Kommune at tilslutte sig "Eurocities Solidarity Cities Initiative".
2. at udvalget tager orienteringen om, på hvilken måde Frederiksberg Kommune kan modtage uledsagede flygtningebørn og unge under 25 år til efterretning.
3. at udvalget sender sagen til orientering i socialudvalget og arbejdsmarkeds- og uddannelsesudvalget.

Beslutning fra Børneudvalget 2018-21, 26. oktober 2020, pkt. 91:

Et flertal i Børneudvalget (Laura Lindahl, Alexandra Dessoy, Merete Winther Hildebrandt, Carina Høedt og Fasael Rehman) stemte imod,

1. at der skal rettes henvendelse til Udlændinge- og Integrationsministeren med henblik på at gøre det muligt for Frederiksberg Kommune at tilslutte sig "Eurocities Solidarity Cities Initiative".

Et mindretal i Børneudvalget (Daniel Panduro og Ruben Kidde) stemte for.

Et mindretal i Børneudvalget (Sine Heltberg og Malte Mathies Løcke) tog forbehold, idet systemet med FN's flygtningekvoter i stedet bør anvendes.

Børneudvalget

2. tog orienteringen til efterretning.
3. sendte sagen til orientering i Socialudvalget og Arbejdsmarkeds- og Uddannelsesudvalget.

Punkt 75: Rusansvarlig Ungdom - dilemmaer og proces

29.09.00-G01-82-20

Resume

Sundheds- og forebyggelsesudvalget har ved flere lejligheder bekræftet en prioritering af Rusansvarlig Ungdom, der har fokus på unges alkoholforbrug på Frederiksberg. Dette på baggrund af, at unges alkoholforbrug på Frederiksberg er markant højere og tidligere forekommende end i resten af landet. På den baggrund forelægges en række fagudvalg - efter indstilling fra sundheds- og forebyggelsesudvalget - dilemmaer forbundet med implementering af Rusansvarlig Ungdom med henblik på drøftelse af sagen, protokollere evt. input til sagen, samt udsendelse af sagen i høring hos relevante parter.

Beslutning

Socialudvalget

1. drøftede de skitserede dilemmaer forbundet med den videre implementering af en Rusansvarlig Ungdom på Frederiksberg og
2. sender sagen til høring hos Udsatterrådet og TUBA med høringsfrist 14. december 2020.

Indstilling

Sundheds- og forebyggelsesudvalget indstiller, at udvalget

1. drøfter de skitserede dilemmaer forbundet med den videre implementering af en Rusansvarlig Ungdom på Frederiksberg og giver input til sagen via protokollen med henblik på at angive retning for det videre arbejde med handleplanen og
2. sender sagen til høring hos relevante parter med høringsfrist 14. december 2020.

Sagsfremstilling

Sundheds- og forebyggelsesudvalgets behandling den 26. oktober 2020

Sundheds- og forebyggelsesudvalget drøftede den 26. oktober 2020 (pkt. 48) de skitserede dilemmaer forbundet med den videre implementering af en Rusansvarlig Ungdom på Frederiksberg med henblik på at angive retning for det videre arbejde med handleplanen.

Sundheds- og forebyggelsesudvalget

- opfordrede alle udvalg til at deltage aktivt i indsatsen med at sikre en rusansvarlig ungdom,
- tilkendegav ønske om, at TUBA blev hørt i processen,
- prioriterede, at der blev indledt dialog med det lokale politi om at sikre overholdelse af reglerne i detailhandlen,
- påpegede, at dilemmaet om forældreansvar også kan håndteres via en offentlig debat af temaet og

Endelig godkendte sundheds- og forebyggelsesudvalget procesplanen og besluttede, at sende sagen til drøftelse i relevante fagudvalg.

Dermed forelægges denne sag med henblik på at udvalget giver input til sagen via protokollen for at angive retning for det videre arbejde med udarbejdelse af en handleplan, og at det enkelte fagudvalg sender sagen til høring hos relevante parter med høringsfrist 14. december 2020, således at tilbagemeldingerne kan indgå i udarbejdelsen af handleplanen i 1. halvår 2021.

Baggrund

Den 19. august 2019 besluttede sundheds- og forebyggelsesudvalget at afsætte midler fra udvalgets pulje til arbejdet med unge og alkohol (den 19. august 2019, pkt. 64). På sundheds- og forebyggelsesudvalgets seminar i marts 2020 blev det besluttet at lade sig inspirere af metode og proces for Røgfri generation (Opfølgning på seminar den 8. juni 2020, pkt. 36). På temamøde om Sund Ungekultur på Frederiksberg (sundheds- og forebyggelsesudvalget den 15. juni 2020) drøftede sundheds- og forebyggelsesudvalget overordnede ønsker til en Rusansvarlig Ungdom og en opbakning til en fokuseret indsats. Der var bred enighed om at tiden er moden til at drøfte unges forbrug af alkohol og rusmidler, også i lyset af Børne- og Ungelægens seneste udkolingsundersøgelse som viser, at unges alkoholforbrug på Frederiksberg er markant højere og tidligere forekommende end i resten af landet. I forlængelse af sag om målrettede penge til

sundhedsinvesteringer der virker - sundheds- og forebyggelsesudvalgets pulje (den 17. august 2020, pkt. 41) blev der disponeret 600.000 i 2021 til arbejdet med implementering af Rusansvarlig Ungdom på Frederiksberg.

Som i indsatsen Røgfri generation fremlægges denne sag med henblik på drøftelse af politiske ambitioner for indsatsen og dilemmaer i forbindelse hermed, for på denne måde at angive retning for det videre arbejde med udarbejdelse af kommunens handleplan for Rusansvarlig Ungdom.

Frederiksberg Kommunes sundhedspolitik 2019-2022, der blev godkendt i kommunalbestyrelsen 12. november 2018 (pkt. 249), har blandt andet fokus på at skabe sunde og trygge rammer for børn og unge på Frederiksberg. Et af målene er pkt. 11 ”Flere unge skal leve sundere. Blandt andet skal de unge begynde at drikke alkohol senere (...)”

Indsatser under Rusansvarlig Ungdom er derved en integreret del af kommunens sundhedspolitik. Det samme gælder kommunens planstrategi, Frederiksbergstrategien, hvor det fremgår at Frederiksberg skal give ”alle byens børn de bedste forudsætninger for at blive kompetente, robuste og livsduelige voksne” (Frederiksbergstrategien 2020, side 10).

Metode

Et af sundheds- og forebyggelsesudvalgets fokusområder (jf. sag om konkretisering af arbejdsform og aktiviteter den 4. juni 2018, pkt. 38) er at beskæftige sig med sundhedsfremme og forebyggelsestemaer i den primære opgavevaretagelse i øvrige udvalg. Unges forbrug af alkohol og andre rusmidler er et emne, der typisk er knyttet til kerneopgaven i øvrige fagudvalg, og er koblet sammen med andre kerneopgaver og placeret ansvarsmæssigt i det respektive fagudvalg.

Sundheds- og forebyggelsesudvalget er karakteriseret ved at være et tværgående udvalg, der bredt over kommunens opgaveområder skal følge og inspirere til, at sundhedsfremme og forebyggelse varetages mest effektivt. Med afsæt i resultater fra de seneste sundhedsprofiler og udskolingsundersøgelser har sundheds- og forebyggelsesudvalget besluttet at have fokus på unges forbrug af alkohol og andre rusmidler på tværs af alle udvalgsområder. Det er derfor naturligt, at sundheds- og forebyggelsesudvalget varetager tovholderrollen i implementeringen i tæt samarbejde med relevante fagudvalg.

I forbindelse med Røgfri generation (sundheds- og forebyggelsesudvalget den 25. marts 2019, pkt. 18) besluttede udvalget i forbindelse med handleplanen at lade ”en skærpet rygepolitik i f.t. borgeres og medarbejderes røg udbredes til institutioner, foreninger og andre tilbud, hvor børn og unge udgør en større målgruppe (i praksis minimum 30 % af brugerne), og hvor kommunen yder tilskud, det gælder f.eks. FiU og Musikhøjskolen. Det samme gælder i f.t. festivaler, koncerter osv. Dvs. at et røgfrit arrangement er en forudsætning for at oppebære kommunalt tilskud”. Endvidere blev det besluttet at en ”skærpet rygepolitik i f.t. borgeres og medarbejderes røg udbredes ikke bare til daginstitutioner og skoler, men til alle institutioner, der har større målgrupper blandt børn og unge op til 24 år”.

Det anbefales at der i Rusansvarlig Ungdom anvendes samme udgangspunkt, dvs. en øvre aldersgrænse i målgruppen på 24 år, samt restriktioner i institutioner og foreninger, hvor der færdes mere end 30 % unge eller hvor kommunen yder tilskud. Se nærmere under dilemma B og D.

Unge alkohol- og rusmiddelforbrug

De nyeste tal fra den europæiske rusmiddelundersøgelse, The European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs (ESPAD), viser en markant stigning siden 2015 i antallet af 15-16-årige i Danmark, der drikker sig fulde. Ydermere er der en markant stigning i antallet af unge, der første gang var fuld som 13-årig eller yngre. I 2015 var det 6,7%, mens det i 2019 tilnærmer sig en fordobling på 11,1%, som har været fuld som 13-årig eller yngre.

Lokalt på Frederiksberg viser Udskolingsundersøgelsen, at langt flere unge på Frederiksberg har prøvet at være fulde end i resten af landet. Ca. 60% af de unge har tilladelse til at drikke for forældrene, på landsplan er det 40%. Dette er til trods for, at Sundhedsstyrelsen anbefaler, at børn og unge under 16 år ikke drikker alkohol og at det ikke er tilladt at sælge alkohol til unge under 16 år.

ESPAD-undersøgelsen viser også en stigning i de 15-16-åriges brug af stoffer. Siden 2015 er andelen af de 15-16-årige, der har brugt hash de seneste 30 dage, steget fra 4,9% til 7,4%. Ligeså ses en stigning i andelen, som nogensinde har brugt amfetamin, metamfetamin, ecstasy eller kokain, hvor det i 2015 var 3,0% og i 2019 er 4,3%.

ESPAD-undersøgelsen viser, at risikoen for at indtage stoffer øges ved de lejligheder hvor de unge drikker fem eller flere genstande.

Lokalt på Frederiksberg viser Udskolingsundersøgelsen (Udskolingsundersøgelse 2020, den 26. oktober, pkt. 50), at ca. 10% af de unge har prøvet at ryge hash, marihuana, pot eller skunk, sammenlignet med ca. 3% på landsplan. Desuden har 2% af de unge på Frederiksberg prøvet at tage lattergas. Her forefindes ikke sammenlignelige tal på landsplan.

Rusmidler og unges udvikling

Alkohol kan særligt skade unges hjerner, som er under udvikling helt frem til 24-års alderen, ved at nedsætte blandt andet hukommelsen og indlæringssevnen. Desuden er alkohol forbundet med mere end 60 forskellige sygdomme. Alkohol er vanedannende, og udvikling af afhængighed sker særligt hurtigt hos unge.

Ungdomsårene er en periode karakteriseret ved impulsivitet og risikovillighed. Alkohol nedsætter bedømmelses- og balanceevne, og forringer den motoriske kontrol. Derfor øger alkohol risikoen for at være involveret i ulykker samt andre negative konsekvenser i form af konflikter, vold, ubeskyttet sex, sex, der fortrydes eller stofbrug, der fortrydes.

I arbejdet for en mere Rusansvarlig Ungdom vil det således være naturligt at have et bredere perspektiv på unges mentale og seksuelle sundhed og arbejde med denne sammenhæng mellem indtag af alkohol eller rusmidler og, hvordan unge trives og passer på sig selv. Eksempelvis viser en analyse fra Sex og Samfund, at der er sammenhæng mellem unges generelle selvvaluerede trivsel og sandsynligheden for at bruge prævention, når de har indtaget alkohol.

Dilemmaer i det videre arbejde med en Rusansvarlig Ungdom på Frederiksberg.

Danske unges alkoholkultur kendetegnes ved at være fest- og beruselsesorienteret, hvilket litteraturen indikerer er et kendetegn, der ikke falder langt fra de voksnes alkoholkultur. Der er tale om en kultur, hvor der drikkes meget i sociale sammenhænge. Børn og unge kan møde alkohol og rusmidler i mange sammenhænge, i flere arenaer og under meget forskellige betingelser, hvilket implementering af Rusansvarlig Ungdom skal tage højde for. Der vil derfor være forskel på, hvordan de enkelte indsatser bør føres ud i livet, hvis de skal have fuld virkning.

Samtidig rejser der sig i arbejdet med at implementere en Rusansvarlig Ungdom på Frederiksberg en række dilemmaer. Disse er vigtige at drøfte forud for fastlæggelsen af en mere konkret handleplan. Det er vigtigt at få drøftet og truffet et valg om, hvordan man vil arbejde videre i forhold til en række dilemmaer, før indsatser kan konkretiseres og prioriteres. I afvejningen af indsatser kan der tages hensyn til indsatsens effekt, omkostningerne forbundet med indsatsen og eventuelle (uønskede) afledte effekter.

Dilemmaerne er typisk ikke entydige og hænger også sammen på tværs og har overlap – og der vil være flere end de, der gennemgås nedenfor. Som det fremgår af forslaget til procesplan nedenfor kan dilemmaerne også bruges til at målrette og fokusere den drøftelse, der skal foretages lokalt blandt interessenter på de enkelte udvalgsområder i den forudsatte hørings- og drøftelsesproces. Eksempelvis vil dilemma D om i hvilke arenaer skal der være alkoholrestriktioner?, være særligt relevant at drøfte i Kultur- og Fritidsudvalget og blandt udvalgets interessenter.

En rapport fra Vidensråd for forebyggelse ("Unge alkoholkultur – et bidrag til debatten, 2019) er vedlagt denne sag som bilag 1. Vidensråd for forebyggelse er etableret af Trygfonden og Lægeforeningen og rapporten er en gennemgang af eksisterende litteratur og undersøgelser. Rapporten beskriver blandt andet i et evidensbaseret perspektiv, hvilke indsatser, der kan udskyde eller mindske unges alkoholforbrug.

Heraf fremgår det, at de mest veldokumenterede, effektive metoder til at modgå unges forbrug af alkohol er høje aldersgrænser for salg af alkohol, der håndhæves, samt høje priser på alkohol. Dette er dog nationale tiltag, som kommunen ikke har myndighed over. Dette er og vil være et skisma i kommunens arbejde, men ikke en hindring for at forsøge at påvirke de unges forbrug af alkohol- og rusmidler gennem greb som kommunen har adgang til.

Der er moderat men altså dårligere dokumentation for, at mere brede alkoholforebyggende indsatser virker. Det drejer sig om indsatser, der indeholder flere forskellige indsatser (fx både vejledning, undervisning, sociale aktiviteter og ændringer af de fysiske eller strukturelle forhold), og som gennemføres på et eller flere niveauer inden for forskellige rammer (fx individ, hjem, uddannelsessted, lokalsamfund og samfund). Det samme gælder skolebaserede forebyggelsesprogrammer.

Det anføres også i rapporten, at der er svag dokumentation for, at fx generelle kampagner har effekt. Fx vil en informationskampagne om alkohol- og rusmidler ikke nødvendigvis ændre direkte i de unges forbrug, men give en viden, som er første skridt i en adfærdsændring. Kampagner kan altså sjældent stå alene i forhold til adfærdsændring, hvorfor de skal suppleres med andre indsatser – eksempelvis alkoholpolitikker på ungdomsuddannelser, skolebaserede forebyggelsesprogrammer og nattelivsindsatser.

Udvalget blev i øvrigt introduceret til ovenstående tilgang, under temaet strukturel forebyggelse, på udvalgets seminar den 4. marts 2020. Denne tilgang er også baggrunden for forvaltningens forslag til prioriteringer i forhold til dilemmaerne der gennemgås nedenfor.

Kommunens alkohol- og rusmiddelpolitik

I Frederiksberg kommune er alkohol og rusmidler uforenelige med arbejdet, både når det gælder indtagelse af og at være påvirket af alkohol/ rusmidler på arbejdspladsen. Der må derfor ikke indtages alkohol eller rusmidler i arbejdstiden – herunder hverken i betalte eller ubetalte pauser. I forbindelse med særlige begivenheder kan den stedlige leder dog

dispensere fra alkohol- og rusmiddelpolitikken, således at alkohol kan indtages i begrænset omfang i forbindelse med markering af særlige begivenheder (Frederiksberg Kommunes Personalepolitik, s. 21).

A. Fokus på alkohol og rusmidler eller udelukkende fokus på alkohol?

Forebyggelse af rusmiddelbrug hænger tæt sammen med forebyggelse af brug af alkohol og tobak. Forskning viser, at det ofte er de samme unge, der har et stort alkoholforbrug og er dagligrygere, som ryger hash. Unge med en tidlig alkoholdebut og/eller et storforbrug af alkohol har en større risiko for at eksperimentere med andre rusmidler end unge, der har et begrænset alkoholforbrug. Mange unge eksperimenterer med rusmidler i en situation, hvor de er berusede. Derfor vil indsatser, der forebygger brug af alkohol også have en rusmiddelforebyggende virkning.

Spørgsmålet er, at når alkoholforebyggende indsatser indirekte har indflydelse på unges rusmiddelbrug, bør hovedfokus for Rusansvarlig Ungdom så udelukkende være alkohol eller både alkohol og rusmidler?

Forvaltningen anbefaler at hovedfokus for Rusansvarlig Ungdom er både alkohol og rusmidler. Idet alkoholbrug er en risikofaktor for anden rusmiddelbrug vil indsatser, der søger at mindske alkoholbrug indirekte også være et middel til at mindske rusmiddelbrug generelt. For nogle indsatser er det dog oplagt, at hovedfokus vil være på alkohol, såsom alkoholfrie arrangementer på kommunale institutioner. For andre indsatser vejer alkohol og rusmidler lige tungt, eksempelvis i udarbejdelse af alkohol- og rusmiddelpolitikker på ungdomsuddannelser.

Endvidere kan det drøftes hvorvidt der med Rusansvarlig Ungdom skal gælde en nul-tolerance for rusmiddel- og alkoholpolitik? Kan der fx på visse områder skelnes imellem alder (fx over og under 18 år i fredagsbaren på universitetet), genstandstypen (fx et glas vin til en sommerfest eller shots til en festival) og antal genstande (fx en enkelt øl til fodboldkampen eller 5 drinks til koncerten). Er der eksempelvis forskel på indtagelse af vin til maden, øl til fodboldkampen eller shots til medarbejdernes julefrokost?

B. Målgruppe for indsatserne i Rusansvarlig Ungdom

Med en vision om en Rusansvarlig Ungdom på Frederiksberg er der flere elementer, der kan have indflydelse på en aldersafgrænsning af målgruppen. Forældre og voksne er rollemodeller for børn og unge ift. alkoholbrug, hvorfor en så tidlig indsats som muligt, er vigtig.

I fastsættelse af en øvre aldersgrænse for målgruppen ligger overvejselsen i om målgruppen skal afgrænses til 16-års alderen, hvor det i dag er tilladt at købe alkohol, eller det attende leveår, hvor den unge bliver myndig, eller om den øvre aldersgrænse bør ligge på 24 år, da undersøgelser viser, at et stort alkoholbrug og et rusmiddelbrug er et ungdomsfænomen som aftager i 24-års alderen. Desuden besluttede Kommunalbestyrelsen, i forbindelse med Røgfri generation, at sætte en øvre aldersgrænse på 24 år, da det er på dette tidspunkt, at den unge er fuldt udviklet (Kommunalbestyrelsen den 13. maj 2019, pkt. 140). Forvaltningen anbefaler at lade 24 år være øvre grænse for målgruppen for Rusansvarlig Ungdom.

C. Bredt eller snævert kommunalt fokus på unges alkohol- og rusmiddelbrug

Et dilemma er, om indsatser skal udbredes til alle kommunale institutioner, der har med unge at gøre, eller afgrænses til skoler og daginstitutioner. Kommunen har mulighed for at regulere brug af alkohol og rusmidler i de arenaer, hvor der er en kommunal myndighed. Spørgsmålet er, om kommunen bør koncentrere sig om de områder, hvor de har myndighed, eller om der også skal sættes ind på områder uden for kommunens myndighedsområde, og i så fald, om det skal ske samtidigt eller forskudt?

Daginstitutioner, grundskoler, SFO'er

Der er nul-tolerance på de arenaer, som primært omfatter børn og unge under den lovpligtige alder for køb af alkohol. Det vil sige daginstitutioner, grundskoler, SFO'er og lign. Ved arrangementer såsom en sommerfest, forældremøder, dimission og lign. må der således ikke i dag på Frederiksberg indtages alkohol, når børn og unge er tilstede. Den eneste undtagelse er personalearrangementer uden børns tilstedeværelse.

Ungdomsuddannelser

Overgangen fra folkeskole til ungdomsuddannelse udgør en særlig risiko i forhold til unges brug af alkohol og rusmidler. Det er dermed et område hvor en indsats, hvis den lykkes, vil have stor effekt.

Ungdomsuddannelserne er dog ikke en del af det kommunale myndighedsområde, hvorfor det skal ske i dialog og samarbejde med uddannelsesstederne. Frederiksberg Kommune har allerede en relation og god dialog med ungdomsuddannelserne på Frederiksberg i regi af Partnerskab for Bedre Sundhed og Trivsel, hvorfor en dialogindsats ikke er urealistisk.

På trods af en god relation og dialog med ungdomsuddannelserne på Frederiksberg er der dog et konkurrenceparameter, uddannelsesstederne imellem, i forhold til restriktioner på alkohol, som man bør forholde sig til. En enkelt

ungdomsuddannelse kan måske frygte ikke at have ”råd til” at være de mest restriktive inden for alkohol, hvis det ”koster” elever til deres konkurrenter. En hjælp ville være, hvis alkoholrestriktioner gjaldt over hele linjen – og ikke kun på Frederiksberg, men også i Københavns Kommune, hvor konkurrenterne også er.

Et muligt forslag kan på den baggrund være at indgå dialog med Københavns Kommune vedr. muligheder for at indgå i deres partnerskabsprojekt med ungdomsuddannelserne (Bedre sundhed og trivsel blandt unge) med henblik på at undersøge muligheden for at indgå en ”musketér-ed” angående alkohol på ungdomsuddannelserne på Frederiksberg og i Københavns Kommune.

Et andet eksempel på en mulig opfølgende indsats og eventuelt som supplement til ovenstående, kunne være at indlede en dialogindsats med ungdomsuddannelserne på Frederiksberg, med henblik på at arbejde hen imod en inkluderende festkultur, hvor alkohol ikke er i centrum. Der findes erfaringer fra Roskilde Kommune, hvor gymnasierne er gået sammen om et fælles alkoholkodeks. Dette kunne Frederiksberg Kommune lade sig inspirere af.

Idet kommunen ikke har myndighed over ungdomsuddannelserne, anbefaler forvaltningen, at indsatser målrettet ungdomsuddannelserne på den ene side prioriteres højt, men naturligt er dialogbaserede (jf. erfaringer fra Røgfri generation).

D. I hvilke ikke-kommunale institutioner skal der være alkoholrestriktioner?

En handleplan kan i det ene yderpunkt basere sig på råd, henstillinger og nudging og i det andet yderpunkt vedtage regler med klare sanktioner. Herudover kan en strategi være mere eller mindre fokuseret, fx alene have fokus på alkohol på kommunale uddannelsesinstitutioner eller udvidet til også at dække andre områder. Et forbud om alkoholinntag vil fremme målet om en Rusansvarlig Ungdom, men kan svække samarbejdet mellem kommune og civilsamfund, som udgør en krumtap i kommunens virke – ikke blot i forhold til børn og unge.

Et spørgsmål er derfor i hvilken udtrækning, kommunen skal benytte sig af sin mulighed for at regelsætte omkring alkohol, når der samarbejdes og samskabes med andre aktører. Som nævnt indledningsvist valgte udvalget i forbindelse med Røgfri generation at sætte en grænse på 30 %, således at institutioner med minimum 30% børn og unge, blev omfattet af forbud mod rygning (sundheds- og forebyggelsesudvalget den 25. marts 2019, pkt. 18). Dette kriterie betyder, at en lang række fritids- og kulturelle tilbud blev omfattet af Røgfri generation. Dilemmaet er om man med Rusansvarlig Ungdom skal lade den samme procentsats (30%) gælde?

Det vil i praksis betyde, at man ikke kan drikke en øl til en fodboldkamp på Frederiksberg eller drikke et glas vin, når man er i teatret, ikke kan få en drink til maden, når man spiser på en af de mange caféer, der er tilknyttet nogle fritids- og kulturtilbud, og at frivillige ikke kan drikke alkohol ved afslutningen af afvikling af et arrangement. Dette kan også have store økonomiske konsekvenser, der kan munde ud i, at en café ikke kan løbe rundt.

Med Rusansvarlig Ungdom er spørgsmålet, om det er hensigtsmæssigt at skelne mellem kulturinstitutioner på den ene side og sports- og fritidsinstitutioner på den anden. Sondringen kunne være relevant, idet det kan få en særlig konsekvens for kulturinstitutioner, såfremt alkohol- og rusmiddelpolitikken implementeres fuldt ud på disse institutioner, grundet den i så fald manglende indtjening.

Dette dilemma gælder også, om initiativer skal omfatte f.eks. foreninger og klubber, der får kommunalt tilskud og arbejder (måske delvist) med børn og unge. Her har kommunen principielt beslutnings-kompetence, men det skal afvejes, i hvilken form den skal bruges. Som beskrevet i afsnit under ”Metode”, besluttede Kommunalbestyrelsen med Røgfri generation at lade røgfrihed være en nødvendig forudsætning for at oppebære kommunalt tilskud.

I forhold til udfordringerne som dette dilemma rejser vurderes det ikke at yderligere forbud vil have vigtige effekter og på den baggrund anbefaler forvaltningen, at såvel kulturinstitutioner som foreninger og klubber på sports- og fritidsområdet, der får kommunalt tilskud og arbejder (måske delvist) med børn og unge i denne omgang ikke omfattes af yderligere alkoholrestriktioner.

E. Fokus på kontrol/opfølgning med udgangspunkt i strukturelle (forbuds-)tiltag der mindsker synlighed af alkohol - eller fokus på alene motiverende adfærd

En almindelig antagelse er, at en regel først er implementeret, når den efterleves af hovedparten af befolkningen. Udfordringen er, at forbud alene ikke nødvendigvis fører til ændret adfærd. Adfærdsændringen forudsætter typisk, at forbuddet enten opleves meningsfuld, eller at borgeren frygter de repressalier, der er forbundet med en overtrædelse af forbuddet. Ydermere skal spørgsmålet om, hvordan der følges op drøftes. En for stram opfølgning kan tage fokus fra selve formålet, mens omvendt ingen opfølgning må forventes at fjerne troværdigheden i indsatsen.

På de arenaer hvor kommunen har myndighed, kan denne selv beslutte indførelse af retningslinjer vedr. alkohol. I praksis kan det være svært at håndhæve alkoholforbud ligesom det kan være svært at finde en konstruktiv sanktion over for den

elev/unge, forælder/voksne eller medarbejder, der overtræder. Af de øvrige dilemmaer fremgår, at det måske er begrænset hvor mange yderligere 'forbud' der er brug for i indsatsen, men det er i givet fald forvaltningens anbefaling, at hvis der etableres nye forbud eller der ønskes en stærkere opfølgning på eksisterende forbud, så er det hensigtsmæssigt at overveje en tydelig sanktionerings- og håndhævelsesprocedure.

F. Kommunal sfære contra borgernes frie ret

Kommunen har som nævnt oven for mulighed for at påvirke borgernes adfærd både via regler og via holdningsændringer. Spørgsmålet er i hvilket omfang, det er en kommunal opgave, at påvirke borgernes adfærd hen imod f.eks. en sundere livsstil og i hvor høj grad, det er den enkelte borgers eget ansvar. Dilemmaet er generelt, men er f.eks. knyttet til borgernes hjem, privatliv og i hvor høj grad, kommunen skal forsøge at påvirke borgere med hjemmeboende børn, til at mindske brug af alkohol og rusmidler.

Data fra den nationale sundhedsprofil viser, at 13 procent af de voksne på Frederiksberg, som bor sammen med børn, har risikable alkoholvaner. Det er desuden veldokumenteret, at forældre er rollemodeller for deres børn og unge i forhold til alkoholforbrug, og at børn og unge af forældre med et stort alkoholforbrug drikker mere end børn og unge af forældre, der har et lavt til moderat alkoholforbrug (Bilag 1). Ligeledes tyder det på, at børn og unge, der får udskænket alkohol af deres forældre, har større risiko for at binge-drikke i ungdomsårene (Binge-drikke: At drikke fem eller flere genstande ved samme lejlighed), end de, der ikke får alkohol med hjemmefra.

Endelig, er det også veldokumenteret, at forældres holdninger til deres børns alkoholforbrug har afgørende betydning for, hvornår børn og unge begynder at drikke, og for hvor meget de drikker. Børn af forældre, der har klare holdninger til alkohol og ikke mener, at deres børn skal drikke meget, drikker mindre i ungdomsårene end børn af forældre, der ikke har klare holdninger (Bilag 1).

Dilemmaet er derfor, hvor meget der tilhører privatlivets fred og hvor meget kommunen kan og skal bevæge sig ind på familiens domæne. Det fremgår af Sundhedspolitikken, at 13 procent af de voksne på Frederiksberg, som bor sammen med børn, har risikable alkoholvaner. Der har under udvalgets drøftelser og i forbindelse med sag om målrettede penge der virker 2020 (den 17. august 2020, pkt. 41) været peget på indsatser rettet imod forældres egne alkoholvaner. Sådanne indsatser kan i så fald være:

- at fortsætte og eventuelt styrke sundhedsplejens systematiske spørgen ind til forældres alkoholindtag
- at øge fokus på forældres alkoholforbrug ifht. at være rollemodeller, ved SSPs forældremøder i 7. klasse samt ved forældre-elev arrangementer i 8. klasse
- at understøtte og videreformidle nationalt informationsmateriale, eksempelvis selvhjælpsmateriale

På Frederiksberg arbejdes der ud fra Sundhedsstyrelsens anbefalinger i Forebyggelsespakkerne om alkohol og stoffer. Sundhedsstyrelsens anbefalinger har til formål at understøtte kommunens alkohol- og rusmiddelforebyggelse. Eksempelvis forsøges der, ved forældre-elevarrangementer om unge og alkohol i 8. klasse, at få budskabet igennem til forældrene. Udfordringen er, at arrangementerne ikke er obligatoriske og at der derfor i gennemsnit, er en tredjedel af årgangen i kommunen, der ikke booker arrangementerne. Hvis arrangementerne var obligatoriske, også for forældrene, ville budskabet om betydningen af forældres holdning til alkohol sandsynligvis nå bredere ud. Dette er blot et blandt flere eksempler på indsatser.

En stor udfordring er dog, at flertallet (60%) af forældrene på Frederiksberg ikke følger Sundhedsstyrelsens anbefalinger, idet de tillader deres mindreårige børn at drikke alkohol (Udskolingsundersøgelse 2020, SFU den 26. oktober, pkt. 50). I arbejdet for en mere Rusansvarlig Ungdom skal der derfor sættes et fokus på at støtte og påvirke forældre generelt til at sætte rammer for brugen af rusmidler - hvis der skal rykkes på børn og unges adfærd.

Forvaltningen anbefaler, at der laves flerstrengede indsatser, der sætter ind på baggrund af den faglige viden, der foreligger og udvalgets foreløbige drøftelser. Primært ift. deres signifikante rolle og betydning for at sætte rammen om deres børns alkoholindtag, men også - som rollemodeller - for forældres eget alkoholforbrug.

Procesplan frem mod handleplan for Rusansvarlig Ungdom på Frederiksberg

Det foreslås, at sundheds- og forebyggelsesudvalget på baggrund af denne sag drøfter den faglige baggrund og dilemmaerne i det videre arbejde, og på den baggrund giver bemærkninger til sagen i form af protokollen fra udvalgmødet og sender sagen i høring i de relevante fagudvalg (Undervisningsudvalget, Børneudvalget, By- og Miljøudvalget, Arbejdsmarkeds- og Uddannelsesudvalget, Kultur- og Fritidsudvalget, Socialudvalget) samt magistraten (som personaleudvalg).

Når relevante fagudvalg og magistraten som fagudvalg drøfter sagen den 9. november foreslås det, at hvert udvalg sender den i høring hos institutioner, evt. brugerbestyrelser, Formandsrådet, FiU, Fælleselevrådet og øvrige parter efter eget valg, dvs. målrettet hvor der i udvalgets ansvarsområder er fokus på børn og unge. Høringsgrundlaget vil være den foreliggende

sag, men det kan også være relevant at målrette høringsprocessen efter behov i det enkelte udvalg og tilhørende forvaltningsområder, idet fokus i høringen kan være forskelligt alt efter målgrupper og høringsparter.

Med denne proces for selve handleplanen er det formålet at opbygge et fælles fundament på tværs af de politiske udvalg, tilknyttede institutioner, samt relevante råd, som en handleplan med konkrete indsatser efterfølgende kan basere sig på. På baggrund af de brede drøftelser samt hørings svar forelægges sundheds- og forebyggelsesudvalget i februar måned 2021 forslag til hvilke indsatser, der skal iværksættes som led i en handleplan 2021-2022 for Rusansvarlig Ungdom på Frederiksberg. Herefter udarbejder de enkelte dele af forvaltningen forslag til, hvordan de enkelte indsatser konkret skal udmøntes i de relevante fagudvalg.

Tids- og procesplan

26 oktober 2020	Sundheds- og forebyggelsesudvalget	Drøftelse af denne sag om Rusansvarlig Ungdom. Sagen sendes i høring i seks fagudvalg og magistraten med temaer som nævnt ovenfor
9. november 2020	Relevante fagudvalg og magistraten	Drøftelse i udvalgene. <ul style="list-style-type: none">• Udvalgene sender sagen i høring hos lokale parter og relevante råd. Høringen varer 5 uger.• Sagen sendes ligeledes til høring i Ungerådet/Ungeforum
14. december 2020	Høringsfrist	Høringsfrist for lokale parter og råd. På baggrund af høringen udarbejdes en Handleplan
8. februar 2021	Sundheds- og forebyggelsesudvalget	Drøfter Handleplan for Rusansvarlig Ungdom og sender handleplan i høring i fagudvalg
8. marts 2021	Relevante fagudvalg og magistraten	Drøfter Handleplan for Rusansvarlig Ungdom. <ul style="list-style-type: none">• Udvalgene sender sagen i høring hos lokale parter og relevante råd. Høringen varer 5 uger.• Sagen sendes ligeledes til høring i Ungerådet/Ungeforum
12. april 2021	Høringsfrist	Høringsfrist for lokale parter og råd.
3. maj 2021	Sundheds- og forebyggelsesudvalget	Behandler Handleplan efter drøftelser i udvalg og indstiller til magistraten
10. maj 2021	Magistraten	Indstiller til kommunalbestyrelsen
17. maj 2021	Kommunalbestyrelsen	Beslutter i givet fald Handleplan for Rusansvarlig Ungdom

Med denne tidsplan vil det være muligt at igangsætte den lokale implementering i 2021 i form af konkrete indsatser og initiativer, som skal implementeres under de enkelte fagudvalg. Det vil her være det enkelte fagudvalg, der vil være tovholder. Det forventes at indsatsen er fuldt implementeret ultimo 2022.

På Sundheds- og forebyggelsesudvalgets foranledning gøres der status for implementeringen i 4. kvartal 2021.

Organisation i forvaltningen

Arbejdet vil forudsætte en særlig koordineret indsats på tværs af forvaltninger, og i forlængelse heraf er der etableret en tværgående netværksgruppe vedr. 'Rusansvarlig Ungdom' på tværs af områderne.

Økonomi

Sundhedsfremme og forebyggelse er typisk en indsats, der er koblet sammen med andre kerneopgaver og placeret ansvarsmæssigt i det respektive fagudvalg. Det må forventes, at implementering af konkrete indsatser indeholdt i en kommende handleplan vil være forbundet med udgifter. Disse konkrete indsatser forudsættes finansieret indenfor de enkelte udvalgs rammer.

Ved disponering af Sundheds- og Forebyggelsesudvalgets pulje på i alt 3,0 mio.kr. årligt blev det besluttet at disponere 600.000 kr. til tværgående understøttelse af indsatsen, herunder projektledelse, kommunikation, workshops, fællesmøder m.v. i 2021. Der vil muligvis blive behov for at overføre midler fra 2021 til 2022. Udvalget vil blive orienteret om ansøgning om overførsel i forbindelse med sag om status for implementeringen i 4. kvartal 2021.

Borgmesterpåtegning

Nej

Behandling

Sundheds- og forebyggelsesudvalget den 26. oktober 2020

Arbejdsmarkeds- og Uddannelsesudvalget, By- og Miljøudvalget, Børneudvalget, Kultur- og Fritidsudvalget, Socialudvalget og Undervisningsudvalget den 9. november 2020

Magistrat (som fagudvalg) den 23. november 2020

Historik

Indstilling sundheds- og forebyggelsesudvalget 26. oktober 2020, pkt. 48 :

Social, Sundheds- og Arbejdsmarkedsområdet indstiller, at sundheds- og forebyggelsesudvalget

1. drøfter de skitserede dilemmaer forbundet med den videre implementering af en Rusansvarlig Ungdom på Frederiksberg med henblik på at angive retning for det videre arbejde med handleplanen og
2. godkender procesplanen for det videre arbejde, hvorefter sagen sendes til drøftelse i relevante fagudvalg og magistraten den 9. november 2020. Dette sker med henblik på, at udvalgene giver input til sagen via protokollen og sender sagen til høring hos relevante parter med høringsfrist 14. december 2020.

Beslutning sundheds- og forebyggelsesudvalget 26. oktober 2020, pkt. 48 :

Sundheds- og forebyggelsesudvalget

1. drøftede de skitserede dilemmaer forbundet med den videre implementering af en Rusansvarlig Ungdom på Frederiksberg med henblik på at angive retning for det videre arbejde med handleplanen,
2. opfordrede alle udvalg til at deltage aktivt i indsatsen med at sikre en rusansvarlig ungdom,
3. tilkendegav ønske om, at TUBA blev hørt i processen,
4. prioriterede, at der blev indledt dialog med det lokale politi om at sikre overholdelse af reglerne i detailhandlen,
5. påpegede, at dilemmaet om forældreansvar også kan håndteres via en offentlig debat af temaet og
6. godkendte procesplanen for det videre arbejde, hvorefter sagen sendes til drøftelse i relevante fagudvalg og magistraten den 9. november 2020. Dette sker med henblik på, at udvalgene giver input til sagen via protokollen og sender sagen til høring hos relevante parter med høringsfrist 14. december 2020.

Bilag

Bilag 1: Unges alkoholkultur – et bidrag til debatten. Vidensråd for forebyggelse

Punkt 76: Røgfri generation. Status på implementeringen 2020

00.01.00-A00-9-20

Resume

Kommunalbestyrelsen besluttede i 2019, at der skal ske en fokuseret og tværgående indsats rettet mod børn og unge med størst effekt for at sikre en røgfri generation i 2030. I den forbindelse blev der vedtaget en handleplan og en ny rygepolitik, der trådte i kraft den 1. januar 2020. Ansvar for implementeringen af de enkelte indsatser i handleplanen er placeret i de respektive fagudvalg samt i Magistraten. Sagen forelægges med henblik på at afrapportere status på implementering af de indsatser, som udvalget har ansvar for.

Beslutning

Socialudvalget tog status for implementering af handleplanen for Røgfri generation til efterretning.

Indstilling

Social-, Sundheds- og Arbejdsmarkedsområdet indstiller, at udvalget tager status for implementering af handleplanen for Røgfri generation til efterretning.

Sagsfremstilling

I forbindelse med budget 2019 besluttede partierne, at der skal ske en fokuseret og tværgående indsats rettet mod børn og unge med størst effekt for at sikre en røgfri generation. Efterfølgende besluttede Kommunalbestyrelsen den 13. maj 2019 (pkt. 140) en handleplan for implementeringen, der involverer kommunen bredt; herunder udarbejdelse af en ny rygepolitik. Handleplanen trådte i kraft den 1. januar 2020. (Bilag 1).

Arbejdet hen imod en røgfri generation er tæt forbundet med den kommunale sundhedspolitik og placeret under sundheds- og forebyggelsesudvalget med dets initierende, sundhedsfremmende og tværgående rolle.

Ifølge handleplanen skal der på foranledning af sundheds- og forebyggelsesudvalget gøres status for implementeringen af Røgfri generation i 4. kvartal 2020. På baggrund af denne status kan der eventuelt tages initiativer til yderligere tiltag, herunder en evt. udarbejdelse af handleplan for 2021-2022. Forinden forelægges sagen relevante fagudvalg samt Magistraten den 9. november 2020. Status på implementering af den samlede handleplan behandles i sundheds- og forebyggelsesudvalget den 30. november 2020.

Sundheds- og forebyggelsesudvalget blev forelagt en status over implementering af handleplanen den 9. november 2019, pkt. 54. Status på implementering af den samlede handleplan blev forelagt sundheds- og forebyggelsesudvalget den 20. januar 2020, pkt. 8.

Handleplanen

Handleplanen består af i alt 21 indsatser og er inddelt i tre hovedgrupper: Primære indsatser, hvor kommunen har myndighed, Dialogbaserede indsatser samt Kommunikative og opfølgende indsatser. Ansvar for implementeringen af de enkelte indsatser er placeret i de respektive fagudvalg samt i Magistraten.

Primære indsatser, hvor kommunen har myndighed (Indsats 1-9)

Handleplanen indeholder 9 indsatser, der har fokus på synlige strukturelle tiltag, der hvor kommunen har myndighedskompetence i direkte eller indirekte forstand. De primære indsatser dækker bl.a. over indførelse af Røgfri skoledag på kommunale skoler og røgfri institutioner, hvor børn/unge udgør hele eller en væsentlig del af målgruppen.

Dialogbaserede indsatser (Indsats 10-17)

De dialogbaserede indsatser har sigte på dialog med samarbejdspartnere og andre aktører i byen, hvor hovedfokus er på dialog og gensidig udbredelse af indsatser. Dialogen tager afsæt i de erfaringer, der er indhentet i forbindelse med implementering af de primære indsatser.

Opfølgende indsatser (indsats 18-21)

Handleplanen indeholder desuden en række opfølgende indsatser. Indsatserne dækker dels over koordineret og sammenhængende kommunikation i forbindelse med implementeringen af Røgfri generation, dels over en koordineret organisatorisk indsats.

Status på implementering af indsatser under Sundheds- og forebyggelsesudvalget.

Sundheds- og forebyggelsesudvalget har ansvar for indsats 9, 16, 17, 18, 19 og 21

Dialog om røg i børnefamilier (Indsats 9)

Sundhedstjenesten, tandplejen og børne- og ungelægen har skærpet fokus på røg og tager dialog med familierne. I Sundhedsplejen tages rygning op med alle nye forældre i forbindelse med sundhedsplejens første besøg i hjemmet. Derudover spørges der til røg i hjemmet og om passiv rygning i forbindelse med den årlige indskolingsundersøgelse, som gennemføres i 0. klasse.

Tandplejen har fokus på brugen og skadevirkningerne af snus og tobak, når der foretages klasseundervisning på 7. og 9. klassetrin. Derudover taler tandplejen med den enkelte unge/barn om snus og tobak i forbindelse med individuelle undersøgelses- og behandlingsforløb.

På grund af Covid-19 har tandplejen i en periode været nødt til at foretage en prioritering af opgaver. Der har derfor ikke været gennemført undervisning af 7. og 9. klasser i den seneste periode.

Børne- og ungelægen spørger alle elever i 9. klasse om rygning i forbindelse med udskolingsundersøgelsen. Der spørges til, om den unge ryger – hvor tit og hvor meget, både ved samtalen med børne- og ungelægen og i det anonyme spørgeskema. Børne- og ungelægen tager en snak med de unge, som ved samtalen fortæller de ryger. De bliver spurgt til, hvorfor de ryger, får viden om skadevirkningerne ved rygning, og de tilbydes rygestop. Hjælp til rygestop sker via app'en X-hale (Kræftens bekæmpelse og Sundhedsstyrelsen) og individuelle samtaler hos børne- og ungelægen.

Praktiserende læger tager dialog med familier, hvor der er børn i hjemmet (Indsats 16)

På møde i KLU (kommunale lægelige udvalg) den 14. maj 2020 blev der holdt et oplæg for udvalget om Røgfri generation, og der blev henstillet til, at lægerne bakker op om kommunens målsætning ved at tale om røg i børnefamilier. Lægerne var positive over for oplægget og orienterede kommunen om, at de allerede har fokus på børnefamilier, hvor forældrene er rygere.

Medlemskab af partnerskabet 'Røgfri fremtid' (Indsats 17)

Frederiksberg Kommune blev en del af partnerskabet Røgfri Fremtid i 2019. Partnerskabet understøtter samme målsætning om at få den første røgfri generation i 2030, og Frederiksberg Kommune har kunne trække på de erfaringer, der allerede ligger i netværket.

Koordineret og sammenhængende tværgående indsats; herunder information (Indsats 18)

Implementering af Røgfri generation kræver en koordineret, tværkommunal indsats. Der er nedsat en tværgående netværksgruppe samt en arbejdsgruppe, der organisatorisk understøttes af projektledelsen.

Kommunikation er et centralt element i implementeringen af Røgfri generation. Måltrettet og tilpasset kommunikation til de forskellige aktører er fortsat i 2020. Der er bl.a. sikret skiltning relevante steder og med et ensartet udtryk. Skoler og institutioner har fået leveret diverse materiale til brug for implementeringen, der har været afholdt kick-off arrangement og flere bilaterale møder med forskellige afdelinger mhp. at understøtte implementeringen af Røgfri generation samt en række andre kommunikative initiativer.

Koordineret og opfølgende indsats i form af rygestoptilbud til borgere og medarbejdere (Indsats 19)

Der er i perioden 1. januar – 15. oktober 2020 oprettet 6 rygestopkurser for medarbejdere. Heraf er tre blevet aflyst pga. for få tilmeldte. Aktiviteten har været påvirket af, at det i foråret 2020 ikke var muligt at gennemføre rygestopkurser pga. Covid-19.

Erfaringsudveksling, netværk af ledere og medarbejdere fra kommunen og samarbejdspartnere (indsats 21)

Udover et indledende temamøde (kick-off) den 7. november 2019 har der ikke været efterspørgsel efter erfaringsudveksling og netværk på tværs af områderne. Derimod har skoler, institutioner m.v. udtrykt ønske om, at repræsentanter fra projektet deltog i forskellige fora. Projektledelsen har således valgt at deltage i målrettede møder i eksisterende netværk frem for at afvikle større, tværgående arrangementer. Arrangementer, som i øvrigt havde været svært realiserbare, pga. Covid-19.

Målsætning

Målet med handleplanen for Røgfri generation er, at Frederiksberg kommune i 2030 vil opleve den første røgfri generation.

Frederiksberg Kommunens sundhedspolitik har en sigtelinje (11.3), der måler på andelen af 16-24 årige, der ryger dagligt. Målingen baserer sig på Regionens sundhedsprofil. Andelen af unge mellem 16-24 år, der dagligt ryger, var i 2012 10%. I 2017 var andelen steget til 16 %. Næste måling udkommer primo 2022 med data fra primo 2021. Det forventes, at de nationale initiativer samt indsatser under kommunens handleplan for en Røgfri generation vil kunne aflæses i tallene. Frederiksberg Kommune gennemfører hvert år en udskolingsundersøgelse, som bygger på samtale, somatisk undersøgelse og udfyldelse af elektronisk spørgeskema for unge i Frederiksberg kommunens 9. klasser. (Sundheds- og forebyggelsesudvalget 26. oktober 2020, pkt. 55).

Ifølge udskolingsundersøgelsen er der i gennem de sidste år sket et fald i unge, der ryger. Pigerne ryger fortsat mindre end drengene. Antallet af unge, som ryger e-cigaretter er faldet lidt, mens der er lidt flere unge, som ryger vandpibe. Færre af de unge må ryge for deres forældre, og færre er afvisende overfor at stoppe med at ryge.

Udskolingsundersøgelsen for skoleåret 2019/2020 viser, at

- 7,2 % af de unge ryger cigaretter hver dag, hver uge eller sjældnere end hver uge. I 2018/2019 var andelen af unge, der røg, 8,2 %.
- 18 % af de unge har intet ønske om at stoppe med at ryge. I 2018/2019 var andelen 33%.
- 2,2 % af de unge ryger e-cigaretter hver dag, hver uge eller sjældnere end hver uge. I 2018/2019 var andelen 3,7 %.
- 4,2 % af de unge ryger vandpibe hver dag, hver uge eller sjældnere end hver uge. I 2018/2019 var andelen 3,2 %.
- 2,7 % af de unge må ryge for deres forældre. I 2018/2019 var andelen 3,4 %.

National handleplan

Regeringen, Venstre, Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti, Enhedslisten, Det Konservative Folkeparti og Alternativet indgik i december 2019 en aftale om en handleplan mod børn og unges rygning. (Bilag 2).

Den nationale handleplan dækker over 9 indsatser:

Tobak må ikke være synlig i butikkerne, reklameforbuddet skærpes, og pakkerne skal gøres neutrale. Derudover indføres røgfri skoletid for elever på alle grundskoler, kostskoler, efterskoler m.v., der har optag af børn og unge under 18 år. Den nationale handleplan indeholder også forbud mod smagsstoffer i tobak og e-ciaretter, harmonisering af regler mellem tobak, E-cigaretter og nikotinprodukter samt styrket alderskontrol og strengere straf ved salg af tobak til unge under 18 år, ligesom der foreslås en skærpelse omkring lovgivningen om vandpiber. Endelig er der forslag om, at det skal være lettere for kommunerne at udlevere rygestopmedicin i forbindelse med rygestoptilbud til udsatte borgere.

Grundet COVID-19-situationen er en række lovforslag blevet udskudt til efteråret – bl.a. tobakslovforslaget. Hvis disse lovforslag bliver vedtaget, vil en del af indsatserne i Frederiksberg Kommunens handleplan af denne vej blive implementeret.

Det skal bemærkes, at regeringen og KL i forbindelse med økonomaftalen for 2021 har besluttet at indføre røgfri skoletid for elever på alle skoler, kostskoler og efterskoler, der har optaget børn og unge under 18 år med virkning fra skoleåret 2020/2021.

Økonomi

Sagen har ingen bevillingsmæssige konsekvenser.

Borgmesterpåtegning

Nej

Behandling

Arbejds- og uddannelsesudvalget, by- og miljøudvalget, børneudvalget, kultur- og fritidsudvalget, sundheds- og forebyggelsesudvalget, socialudvalget, undervisningsudvalget samt magistrat den 9. november 2020.

Sundheds- og Forebyggelsesudvalget den 30. november 2020.

Bilag

Bilag 1 Røgfri Generation. Handleplan

Bilag 2 National handleplan mod børn og unges rygning

Punkt 77: Forslag til Kommuneplan 2021 - Frederiksbergs plan for en bæredygtig byudvikling

01.02.03-P15-2-20

Resume

Forslag til Kommuneplan 2021 – Frederiksbergs plan for en bæredygtig byudvikling fremlægges med henblik på drøftelse og høringssvar frem mod behandling i magistraten. Forslaget er en delvis revision af Kommuneplan 2017. Emnerne for revisionen er: Forslag til boligpolitiske principper, trafikstrukturer, byudviklingsområder, bevaring, miljø og klima, styrkelse af det grønne og levende handels- og byliv.

Beslutning

Socialudvalget drøftede forslag til kommuneplan 2021 – Frederiksbergs plan for en bæredygtig byudvikling, med henblik på fremsendelse af høringssvar til behandling i magistraten.

Indstilling

By-, kultur- og miljøområdet indstiller,

1. at forslag til kommuneplan 2021 – Frederiksbergs plan for en bæredygtig byudvikling, drøftes i fagudvalgene med henblik på fremsendelse af høringssvar til behandling i magistraten,
2. at der ikke udarbejdes miljøvurdering på forslag til kommuneplan 2021.

Sagsfremstilling

Kommunalbestyrelsen vedtog i juni 2020 Frederiksbergstrategien og besluttede samtidig en delvis revision af Kommuneplan 2017. Kommuneplanen skal ifølge planloven hvert fjerde år delvist revideres eller fuldt revideres. Forslag til Kommuneplan 2021 – Frederiksbergs plan for en bæredygtig byudvikling tager afsæt i Frederiksbergstrategiens temaer Byen i Byen, Klimaby nu og i fremtiden, Byen for alle og Vidensbyen. Planen er vægtet væsentligt på, at Frederiksberg udvikles som en bæredygtig by med afsæt i FN's 17 verdensmål og i de politikker og strategier, samt landsplaner og lovgivning, der er kommet til siden 2017. Forslag til kommuneplan 2021 er vedhæftet sin fulde længde som bilag 7, 8 og 9.

I relation til blandt andet den miljømæssige bæredygtighed er der i løbet af de kommende år flere kommunale planer, samt mulige lovændringer på vej, som kan have betydning for de rammer og retningslinjer, der kan stilles i en kommuneplan. Derfor foreslår forvaltningen, at der i arbejdet med kommuneplanen introduceres temaplaner. Temaplaner giver mulighed for en mere løbende indarbejdelse af større ændringer, der inden for specifikke temaer har indflydelse på emner i kommuneplanen. Før disse tematillæg udarbejdes, indhentes idéer og forslag fra borgere og byens aktører - en såkaldt forudgående høring, og planerne følger de normale procedurer for kommuneplanlægning, med politiske vedtagelse, høringer mv.

Kommuneplanens inddeling

Hovedstruktur

Her findes de overordnede mål for udviklingen og brugen af kommunens areal. Hovedstrukturen viser kommunalbestyrelsens afvejning af interesser, når Frederiksberg skal udvikles.

I forslag til Kommuneplan 2021 er der ud over ændringer inden for de emner, der er beskrevet nedenfor og i vedhæftede ændringsskema, arbejdet med at gøre strukturen mere læsevenlig og teksten er relateret til FN's verdensmål.

Retningslinjer

Disse udgør grundlaget for kommunens administration efter planloven og andre love. Retningslinjerne oplyser, hvilke hensyn Frederiksberg Kommune vil lade indgå i afvejningen af en ansøgning om tilladelse eller dispensation til byggeri. I forslag til Kommuneplan 2021 er retningslinjer og rammer sat sammen i et samlet dokument. Dette er gjort for at lette administrationen efter planen og give eksterne aktører et bedre overblik over grundlag for den fysiske udvikling på Frederiksberg

Rammer

Rammer viser, hvordan kommuneplanen gennem lokalplanlægningen påvirker bygge- og anvendelsesmuligheder generelt og i de enkelte områder. Rammerne er specifikke regler, der ligger til grund for lokalplanlægningen og lokalplaner kan ikke stride imod disse regler. De indgår også i kommunens vurdering af ansøgninger om byggetilladelse, når der ikke er lokalplan, og et projekt ikke kræver lokalplan.

Som beskrevet ovenfor er rammer og retningslinjer sat sammen i forslag til kommuneplan 2021. Herudover er der tilføjet temaopslag, som underbygger og uddyber forståelsen af de enkelte rammer. Temaopslagene handler om kvalitet i opholdsarealer, byudviklingens kategorier og detaljering i lokalplaner.

Redegørelse

Indeholder baggrundsviden og danner grundlag for forståelse af kommuneplanens bestemmelser.

Ændringer fra Kommuneplan 2017 til forslag til kommuneplan 2021

Nedenfor beskrives ændringer inden for de beskrevne emner for revisionen. En uddybet forklaring og beskrivelse findes i bilag 1 "Emneinddelt ændringsnotat". Detaljerede ændringer for specifikke rammer kan ses i bilag 4 og for rammer og retningslinjer i bilag 2. Desuden hører der sammen med ændringerne et større forarbejde med en række baggrundsnotater, som kan ses i bilag 3.

Implementering af forslag til boligpolitiske principper

Kommuneplan 2021 implementerer forslaget til de boligpolitiske principper, som de er fremlagt for magistraten, med en boligpolitik som del af hovedstrukturen og ved ændringer i rammer og retningslinjer for parkeringskrav til boliger, opholdsarealer, boligstørrelser, boligtilvækstprincipper, retningslinjer og principper for krav om almene boliger. Grundlaget for forslaget til de boligpolitiske principper er, at nye boliger ikke er et mål i sig selv og at fastholde og udvikle Frederiksberg som en blandet by.

- Parkeringskrav til boliger

I kommuneplanen sænkes parkeringskravet til alle boligformer. Der indføres en trappemodel for familieboliger og for kollegie, studie- og ungdomsboliger. Særlige boformer sænkes til 1 pr. 200 m² samt mulighed for konkret vurdering, og pleje- og ældreboliger sænkes til 1 pr. 400 m². Der indføres krav om, at hver 10. cykelparkeringsplads til boligbyggeri skal etableres som parkeringsplads til særligt pladskrævende cykler og at der i lokalplaner kan stilles krav om, at en andel af bilparkeringspladserne forberedes eller forsynes med el til opladning af elbiler. For yderligere uddybning se bilag 1 "parkeringskrav til boliger", samt bilag 2 under boliger generelt og bilag 3 under parkering.

- Opholdsarealer

Opholdsarealer er vigtige for attraktiviteten af en bolig og er også i mange tilfælde med til at bidrage til nye rekreative arealer for lokalområdet. De skal være af høj kvalitet og det er i ligeså høj grad indholdet og indretningen af opholdsarealet som dets størrelse, det handler om. Opholdsnormerne forslås i hovedreglen ikke nedsat, men er præciseret og uddybet for at sikre høj kvalitet i alle projekter og skabe større fleksibilitet i forhold til konkrete vurderinger. Se bilag 1 og 3 "Opholdsarealer" og bilag 2 under "Boliger".

- Boligstørrelse

De boligpolitiske principper peger på en nedjustering af krav til boligstørrelser. Den gennemsnitlige boligstørrelse sænkes derfor fra mindst 100 m² til mindst 95 m², og minimumsstørrelsen sænkes fra mindst 65 m² til mindst 55 m². se bilag 1 for boligstørrelser og bilag 2 for boliger generelt.

- Boligtilvækstprincipper

Boligtilvækstprincipperne er ændret, så det vægtes, at nye boliger ikke er et mål i sig selv. De udvides desuden med fokus på kvalitet af de bolignære opholdsarealer, halv- og helt offentlige uderum med leg og aktivitetsmuligheder samt grønne forbindelser i byens rum. Fokus på klima- og bæredygtighedshensyn indarbejdes også som en vigtig parameter. Se bilag 3 "Boligtilvækstprincipper".

- Fællesarealer

For at understøtte fællesskaber og attraktion for familier fastsættes for de enkelte boligtyper (familieboliger, pleje- og ældreboliger, kollegie-, studie- og ungdomsboliger og særlige boformer) specifikke krav til indendørs fællesarealer. Se bilag 1 "Fællesarealer" og under boliger generelt i bilag 2.

- Krav om almene boliger

De af kommunalbestyrelsen vedtaget kriterier for krav om 25% almene er indarbejdet. Se bilag 2 under "Almene boliger".

Ændrede trafikstrukturer og udbygning af metronet

I forslaget til Kommuneplan 2021 introduceres nye initiativer vedrørende trafik og transport. Trafik og transport er et vigtigt ben i en bæredygtig udvikling af byen og er derfor også et felt, der har været arbejdet med og fremadrettet vil blive arbejdet meget med blandt andet i forbindelse med den kommende mobilitetsplan. I kommuneplan 2021 implementeres en række foreløbige emner, vedrørende parkering, fodgængere, metro, delebiler og elbiler, men der er lagt op til en evt. temaplan i sammenhæng med andre planer, til kommuneplanen når mobilitetsplanen forelægges. Se bilag 1 "Trafik"

Opdatering af Byudviklingsområder

Byudviklingsområder opdateres i henhold til Frederiksbergstrategien. Byudviklingsområderne har forskellig karakter, hvor nogle af dem giver mulighed for bebyggelse andre er mere rekreativ og områdeudviklingsmæssige karakter. Det er vægtet, at nye boliger ikke er et mål i sig selv, og der er lagt op til at lave rammeændringer, der sænker mulighed for bebyggelse på rammeområderne Bispeengbuen, campusområder og Nordens Plads. Se bilag 1 vedrørende de enkelte Byudviklingsområder Bilag 4 "Ændringer af specifikke rammer"

Bevaring

Der lægges op til en styrkelse af bevaring af de særlige værdier i flere af Frederiksbergs kvarterer og af udpegede bygninger. Se bilag 1 og 2 under "Bevaring"

Miljø og klima

I forslag til Kommuneplan 2021 er under miljø og klima implementeret emnerne varmeeffekt, naturbeskyttelsesområder, biofaktor, de blå strukturer og affaldshåndtering. Se bilag 1 "Miljø og klima" og bilag 2 under "Grønne områder og beplantning" og Rammer og retningslinjer (Bilag 8) for Grønt Danmarkskort. Der er, som tidligere beskrevet, flere planer på vej og der lægges op til en mulig temaplan, der implementerer nye tiltag, som et tillæg til kommuneplanen.

Stationsnærhed

Der har i tidligere kommuneplaner været skelnet mellem stationsnære kerneområder og områder indenfor en gangafstand på 600 m. Jf. landsplandirektiv (Fingerplan 2019) kan stationsnære kerneområder udpeges med udgangspunkt i 600 meters gåafstand.

Der lægges op til, at de to figurer lægges sammen, så regler om lokalisering af byfunktioner med intensiv karakter gælder for det samlede område. I praksis betyder det, at bilparkeringskrav for bebyggelse til erhvervs, institutions- og undervisningsformål i et større område end i dag efter en konkret vurdering kan nedsættes til 1 pr. 100 m² for erhverv og 1 pr. 200 m² for institutions- og undervisningsformål. Logikken er, at lokalisering i de stationsnære kerneområder skal bidrage til en trafikal adfærd, hvor væsentlige flere benytter kollektiv transport.

Styrke det grønne

Frederiksbergs sammenhængende struktur er tydeliggjort og styrket i forslag til Kommuneplan 2021. Der er indført et nyt stilleområde ved Søfronsparken og Den grønne sti indgår nu på det grønne strukturkort. Der er tilføjet retningslinjer og generelle rammer der skal styrke grønne tiltag som grønne tage og -vægge, biodiversitet, hjemmehørende og insektvenlig beplantning (og drift) af ubebyggede arealer. Se bilag 2 "Grøn struktur"

Levende handels- og byliv

Der er i forbindelse med kommuneplanarbejdet blevet udarbejdet en detailhandelsanalyse, som har en række anbefalinger, der kan arbejdes med for at styrke Frederiksbergs handelsliv. Mange af dem kan ikke løftes direkte i kommuneplanen, men bæres videre i den kommende erhvervsstrategi.

Undersøgelsen viser, at Frederiksbergs handelsliv relativt set klarer sig godt og der er kun lagt op til små justeringer i handelsstrukturen. Se bilag 1 "Detailhandel" samt bilag 5 "Detailhandelsanalyse"

Miljøscreening

Forvaltningen har foretaget en screening af planforslaget i henhold til lovbekendtgørelse 1225 af 25/10/2018 om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM), og har vurderet, at der ikke skal udarbejdes en miljøvurdering, idet en realisering af planen ikke vurderes at få væsentlig indvirkning på miljøet. Se bilag 6 "Miljøscreening".

Proces

Forslag til kommuneplanen bygger på Frederiksbergstrategien. Processen omkring Frederiksbergstrategien, herunder høringssvarene har været taget med i overvejelserne omkring ændringer i forslag. Når forslaget er politisk vedtaget i kommunalbestyrelsen sendes forslaget i høring i 8 uger. I forbindelse med høringen vil der være en bredere inddragelse af borgere, aktører og virksomheder på Frederiksberg. Når høringen er afsluttet behandles høringssvarene, planen justeres, hvorefter den sendes til endelig vedtagelse i udvalg, magistrat og kommunalbestyrelse.

Økonomi

Ingen

Borgmesterpåtegning

Nej

Behandling

(AUU, BEU, BMU, BU, KFU, SU, SFU, UU, ÆOU)

Bilag

Bilag 1 Emneinddelt ændringsnotat

Bilag 2_ny Ændringsskema_Generelle rammer og retningslinjer 2017 vs. 2021

Bilag 3 Forarbejder til kommuneplan 2021

Bilag 4 Forslag til ændringer af specifikke rammer

Bilag 5 Detailhandelsanalyse

Bilag 6 MiljøscreeningForslag KP21 Frederiksberg.pdf

Bilag 7 Kommuneplan2021_13

Bilag 8 Rammer_Retningslinjer_KP 2021_opslag

Bilag 9 Redegørelse KP2021